

BAJAI FÜGGETLEN ÚJSÁG

POLITIKAI HETILAP

A bajai függetlenségi és 48-as párt hivatalos közlönye.

Megjelenik minden szombaton.

Szerkesztőség: Szt.-István-tér 11. Kiadó: ifj. Wagner Antal könyvkereskedő.	Felölös szerkesztő: Dr. Szirmai Vidor ügyvéd.	Főszerkesztő: Dr. Rajk Aladár orsz. képvis.	Főmunkatársak: Dr. Nyiraty János Dr. Valentin Emil	Előfizetési árak: Egész évre 6 kor. Fél évre 3 kor. Negyed évre 1.50. Egyes szám ára 12 fillér.
--	--	--	--	---

Mozgalom a baja-báttaszéki híd ellen.

Egy már csírájában is reményvesztett mozgalom indult ki a napokban Bezdánból a baja-báttaszéki vasúti híd ellen a végből, hogy a beruházási törvényjavaslatba Baja-Báttaszék és Gombos-Erdőd helyett csakis és kizárólag a bezdán-kis-kőszegi áthidalás vétessék fel.

Amilyen nevetséges és szánalomraméltó ez a célnélküli erőlködés, ép oly visszataszító és tolakodó, mert a baja-báttaszéki és a gombos-erdői évtizedes aspirációk teljes félredobásával egy egészen újszülött eszmét akar hirtelen megelőzéssel megvalósítani!

Halva született ideájuk érdekében az országgyűléshez terjedelmes memorandumot küldtek, melynek szövegét az alábbiakban közöljük:

Az országos beruházásokról szóló törvényjavaslat a magas házhoz beterveztetvén: olvassuk benne, hogy a Dunának a baja-báttaszéki áthidalására 8 millió korona lett részletül előirányozva.

Ismerve azon nagy aggodalmakat, amelyeket az ezen áthidalásnak fogantatási esélyei, a talaj- és terepviszonyok alkalmatlanságánál s a Dunaszakasznak azon a részén elhanyagolt szabályozásánál fogva nemcsak a nagy közönségben okoznak, hanem még a műszaki közegekben és szakemberekben is, megkíséreljük ezen aggodalmakat azáltal megszüntetni, hogy bátorkodunk a magas háznak

a Dunának a mi vidékünkön való áthidalására teljesen biztos terepű és talaju helyet javasolni, amely helynél az építési költségek legalább is 50%-al kevesebbe kerülnek, mint a baja-báttaszéki áthidalásnál.

Ezen javasolt áthidalási hely a bezdán-kis-kőszegi áthidalás.

Ennek biztonsági, olcsósági, közszükségességi, természetszerűségi, hadászati és műremeképítési szempontokból való előnyösségét amaz fölött a következőkben bátorkodunk kimutatni:

1. Hogy milyen nagy árterület mosná a baja-báttaszéki áthidalási vonalat, az — egy tekintet a részletes katonai térképre — még a laikus által is könnyen meglátható, hogy milliók kellenek arra a földmunkára, amely megakadályozza azt, hogy a Duna árja az áthidalás keleti és nyugati töltéstejéhez, vagyis az építendő vaspályavonal töltéstejéhez ne érjen, azt ne mossa, ne szaggassa és a hasznavehetetlenségig való megrongálásig ne károsítsa.

Itt tehát előbb a Dunát kell szabályozni s erre milliókat fordítani.

Ezen szabályozási munkát éveket vesz igénybe s csak ennek befejezte után lehetne a tulajdonképeni áthidalási munkálatokhoz hozzáfogni. Tehát már a megkezdhetés is évekre kitolja azt, amit az általunk javasolt helyen azonnal meg lehet kezdeni.

Már az eddigiekben is kimutattuk a sok fölösleges, különben elkerülhető költséget és az elkerülhető időhaladékat is.

De, hogy milyen gyakorlati nehézséggel jár ezen partszaggató s az áthidalás medrét minduntalan változtató Dunának a kétségbevonhatlanul süppedékes talajban fogantatási-

tandó áthidalási munkálata, azt előreláthatólag alig lehet megállapítani s a ráfordítandó költséget sem lehet biztosan előirányozni.

2. Hogy mennyivel kedvezőbb az általunk javasolt áthidalási hely, ezt a következőkben mutatjuk ki:

Bezdánnál és Kiskőszegnél parteródításokra nincsen semmi szükség, mert a Duna balpartját védik és megvédték partszaggatás ellen a múlt század 6-ik tizedének elején a Mihalik János által épített négy sarkantyú s az ugyanekkor épített ferenczsatornai zsilip védművei, amelyek a parton levő területnek még a süppedékesességét is kizárják.

Ezen keleti partnak mintegy 200 méternyi hosszvonalra az eddig ismert legnagyobb árvízszin fölött van.

A Duna jobb partja pedig elmoshatlan sziklás hegy; tehát itt süppedésről vagy partvédekezésről szó sem lehet.

Nemcsak, hogy a világ bámulatát magára vonó vízépítészeti műremekkel gyarapíthatnók édes hazánk műalkotásait, de megtakaríthatnánk legalább is 10 millió koronát: amiből látható, hogy az általunk javasolt áthidalás helyének részrehajlatlan elfogadása, a baja-báttaszéki fölött, nemcsak műszakilag, de anyagi tekintetben is szerfelett előnyösnek indokolt; a gyönyörű fekvés pedig önkéntelenül is azt a tudatot ébreszti föl a szemlélőben, hogy a magyar műszaki tudomány még a vízépítészetet is össze tudja kötni a romantizmussal, mert a jobboldali nyílás jobboldali pillérjének közvetlen közelében s északról teljes függőleges meredekséggel a vasútvonalra, keletre pedig az építendő hidra, valóban romantikusan alánéző kiskőszegi hegy az egész környékre kellemesen hat.

TÁRCA.

A végrendelet.

— Elbeszélés. Irta: A. Korn. —

Németből fordította: **Beyer Aranka.**

Kürthy Kálmánnak egyszerre csak az jutott eszébe, hogy megházasodik. Közel volt az ötvenedik esztendejéhez s huszezer forint évi jövedelem boldog tulajdonosa volt, mire nagy kiterjedésű rokonsága a halála után erősen számított.

Mikor tudomásukra jutott Kálmán bácsi e mindenesetre dicséretre méltó elhatározása, természetesen mindent elkövettek, hogy e tervéről lebeszéljék.

A gyengéd rokonok felhoztak minden lehető és lehetetlen okot; egyszerre aggódni kezdtek egészségeért, figyelmeztették Kálmán bácsit az életmód hirtelen megváltoztatásának veszedelmeire, élénk színekkel festették le neki a korai megvénülés bús napjait, de minden igyekezetük hiábavalónak bizonyult, mert a bácsit sehogysem tudták szándékától eltéríteni. Asszony után nézett.

Mivel pedig megengedhette magának azt a fényűzést, hogy szegény leányt vegyen feleségül, »a jótékonyság szolgálatában« igyekezett bejutni a szegényebb családhoz és

mindenfelé bőségesen szórta a kegyes adományokat s a mellett folyton keresett, kutatótt, míg csak eredményt ért el.

Egy fiatal, csinos tizenhét éves leány méltónak tünt fel előtte, hogy feleségévé tegye, ámbar az apja alkoholos örökségben halt meg, ő maga pedig anyjával együtt, a legnagyobb nyomorban élt.

Városi díjnok volt Sulyok Péter teljes életében, ennél magasabbra nem tudta vinni halála órájáig.

Évi négyszázötven forintjából lakást kellett bérelnie, a családját fenntartani, gyermekeket nevelni, ruházkodni és fedezni azon kisebb-nagyobb szükségét, melyet a társadalom és a folyton növekvő gyermekek a szülőktől követelni szoktak.

Öt gyermeke volt Sulyok Péternek a legidősebb Margit, egy serdülő gyönyörű szűz, olyan szép, hogy nemcsak az egész IV-ik kerületben, de mind a tizben se találhattak volna szebbet.

A többi gyermekek fiúk voltak, kikkel éppen semmi dolgunk nem lesz elbeszélésünk folyamán.

Szegény Sulyok Péternek annál kevesebb volt az utóbbi időkben az a különben sem nagy fizetés, mivel már több év óta állandóan betegeskedett és így nemcsak, hogy

semmiféle mellékjövedelmet nem szerezhetett magának, de sőt az orvos és gyógytár, az eddigi biztos jövedelméből is levontak tekintélyes összeget.

A magyar példaszó azt tartja, hogy hosszú betegségnek halál a vége. Ez bizony sajnos. Sulyok Péter uramon is beteljesedett.

Hej, de nagy bánatot, de még nagyobb zavart okozott szegénynek a halála családjában.

Sulyok Péterné asszony, jámbor, kegyes nő volt, de ki a takarékos háztartáson kívül ezen a nagy kerek világon semmihez sem értett. Hogy fogja ő most öt tagból álló családját eltartani. Mert hát ha eddig, míg Istenben boldogult hitvestársa élt, ennek a nehéz tudománynak még az á-b-c-jét sem tanulta meg, bizony most, a huszonegyedikben aligha fogja a bölcsességnek azt az egész nagy könyvét, melynek neve: »Élni tudás« megtanulhatni.

Ami értékes és csak nélkülözhető volt a háznál, lassankint már mind a zálogházba vándorolt, és akkor előttük állott a maga rettenetes valóságában az a legkérlelhetlenebb ellenség: a szükség. Mert kegyetlen hatalom ez, rosszabb az adóvégrehajtónál.

Ennél a szegény családnál lett Kürthy Kálmán csakhamar mindennapos. Nemsokára

Eltételezve a vidék ezen természeti szépségétől s az építkezés biztonságától és olcsóbb-ságától: előtérbe nyomul az ezen építkezés-sel a másik fölött megtakarítandó legalább is 10 milliónyi összeg.

S vajjon nincs-e nekünk magyaroknak erre szükségünk?

Vagy már annyira jutottunk, hogy egyedül egy városnak, Bajának a sirlalmi eloszlata miatt legalább is 10 millió koronát a töltésbe beépítve örök időkre holt tőkévé tehetünk!?

Ez vétek lenne a nemzeti vagyont gyarapítása ellen.

3. Azért említettük egyedül csak Baja városát, mint magát rendkívül érdekeltnek feltöltöt, mert jól tudjuk azt, hogy bár több törvényhatóság is kérvényezte a baja-bátaszéki áthidalást, de ezt csak azért tették, mert nem nevezték meg meg a bezdán-kisköszegi áthidalást, s mert nem ismerték meg ennek biztonsági, olcsósági, közszükségességi, természetyszerűségi, hadászati és műremeképítési voltát.

Mert hiszen Szabadkának, Szegednek s a Marostól északra fekvő Tiszántulnak és Erdélynek is csaknem mindegy, ha Szabadkán át Bajánál, vagy pedig Szabadka-Zomboron át Bezdánál ér a Duna áthidalásához.

Ámde nem mindegy ez a Lugostól Temesváron, Zombolyán, Nagykikindán, Topolyán, esetleg Szenttamáson és Zomboron át a bezdáni áthidalásig húzódó sík területnek, az ország kanaánjának s Temes, Torontál és Bácsbodrog vármegye déli része lakóaira nézve s a Kisköszegtől nyugatra fekvő Baranya vármegyei, szerfelett termékeny vidék lakóaira nézve.

Csak egy pillantás az ország délvidékének térképére s az általunk említett egyenes vonal iránya azonnal a bezdán-kisköszegi áthidalás mellett dönt. És pedig annyival is inkább, mert itt terepnehézség sehol nincsen.

4. Felhozható lenne a bezdán-kisköszegi áthidalás ellen az, hogy ehhez sem keletről, sem nyugatról nem visz kész vasút. Ezen kifogás azonban teljesen jelentőség nélküli, mert Zombortól Bezdánig s Kisköszegtől a baranyavári villányi vasut legközelebbi pontjái, sokat mondva, alig van 50 kilométernyi távolság s ezen 50 kilométernyi vonalon semmiféle egyéb akadály nincsen, mint a Ferencz-csatornának esetleges áthidalása. Ez pedig nem valami nagy mesterség, mert ezt megteszi egy 8 öl nyílású közönséges kőhíd. De ezen vasutirányban vannak több kilométer hosszúságú olyan kész helyek is, amelyekre csak a síneket kell lerakni, amilyen pl. a

Ferenczcsatornának a Feketevíztől egyenes vonalban, épen az áthidalás pontjáiig vonuló nyugati most már harmadrendű, 2 $\frac{1}{2}$ kilométer hosszú védgátja s a Zombortól Bezdán belterületéig irányuló egész vonal. Itt megemlítjük, hogy Zombor és Bezdán közt 10 kilométer hosszúságban a kisajátítás körül is csak 3 érdekelt szerepelne s Zombortól a Dunáig a kisajátítás körül összesen sem lenne 30—35 érdekeltnél több.

A Baranya vármegyei részen egyáltalán nincsen semmiféle áthidalási terepnehézség s ezen kedvező vasuti alapzat helyzetnél fogva ezen egész legfeljebb 50 kilométernyi hosszú vonal, sokat mondva, 3 hó alatt felépíthető és a forgalomnak átadható.

5. Ezen tervezett híd berendezhető lenne gyalog és kocsis közlekedésre is, amely közlekedés oly élénk, hogy ennél élénkebb a Dunán Budapeستől Ujvidékig nincsen. Ismerve az itteni dunai rév közlekedési viszonyokat, bátran merjük állítani, hogy csak a ma érvényben levő vámdíjak mellett is 50 ezer korona évi jövedelmet hozna a magas államkincstárnak ezen áthidalás a gyalogos és kocsis közlekedés után. Ez nem megvetendő jövedelem, mert 1,666,666 korona tőke 3%-os kamatjának felel meg, tehát az állami befektetési kölcsön törlesztéséhez jelentékenyen hozzájárulna s ezenfelül a bizonytalan, nehézkes és veszélyes komp közlekedésnél biztosabb, teljesebb, állandó közlekedést nyújtana.

Hogy az általunk javasolt áthidalás mennyire előnyösebb hadászati (stratégia) szempontjából is a baja-bátaszéki fölött s hogy ezen szempontból épen a bezdán-kisköszegi áthidalásra van szükség, azt a következőkkel igazoljuk:

Közvetlenül a híd mellett emelkedik a kisköszegi hegyorom, amelynek északi meredek fala tövéből húzódnék nyugot felé a hídtól a vasútvonal. Ezen hegy keletről, északról és nyugatról egészen a sík földig, megközelíthetetlenül és teljesen járhatatlanul meredek mintegy 150 méter magasságban; délfelé azonban sík tetővel enyhén lejtős mintegy 5 kilométernyi hosszúságban.

A hidat védő orom tehát sem a meredek 3 oldalról, sem a negyedik lejtős részről sikerrel meg nem támadható, de még csak fel sem robbantható, először azért, mert nagy tömeg, másodsor pedig azért, mert kilátása minden irányt ural s a hozzáférhetőséget lehetetlenné teszi.

Előnye ezen hegynek még az is, hogy délre tőle, mintegy 8 kilométernyire lapos kúp alakban emelkedik a hegylánc közepén az egész

környék fölé mintegy 210 méter magasságra a Kopaszhegy — katonai térkép Kraljevostól — amelynek csúcsa szintén az egész vidéket uralja s mint ilyen a kisköszegi hegyoromnak elővéde. A hegyorom tehát hosszabb ideig képes a hidnak bármely oldalról jövő megtámadását elhárítani. S ez nagyon lényeges tényező hadászati tekintetben itt a sík Alföldön, mert tudjuk azt, hogy néha csak fél napi feltartóztatás is világraszóló háborúkat előnyösen dönt el. De a hegyorom a Dunán netalán jelentkező ellenséges hadjárműveket is megrendszabályozhatja.

Némi kegyelettel tartozunk Kisköszeg középkori múltja, a mohácsi vész előtti szereplésének is. Őseink már akkor is meg tudták választani a hadászati szempontból alkalmas helyeket. Így Kisköszeg is hegyoromi vár — arx — volt s egész a mohácsi vészig erősen tartotta magát.

Ezen javasolt bezdán-kisköszegi áthidalás főlegessé teszi egyelőre, vagyis addig, mikor majd az ország belterjesebb gazdálkodási és kereskedési forgalmi viszonyai fejlődésének következtében az élénkebb forgalomra szükség lesz, a gombosi áthidalást is s ezáltal már itt is, legalább egy időre, megtakaríthatjuk az ide nemcsak az ezen évre előirányzott 7 millió koronát, hanem a jövő évekre is ide előirányzandó több milliót, mert Gombosnál a Dunán át 7 millió koronából vasúti áthidalást nem lehet teremteni, még kocsis és személy közlekedés nélkül sem, enélkül pedig elhibázott dolog lenne. De ezen gombosi áthidalás nélkül egy ideig nagyon jól meg is lehetünk, mert az állandó közlekedés csak a szigorú télvíz idején, tehát a mi szeszélyes égálgunk alatt, átlagosan véve, legfeljebb másfél hónapig szünetel. Ámde ezen szünetelés s bezdán-kisköszegi áthidalás folytán a közlekedésnek egyáltalában nem lehet kárára, mert Zombor-Bezdán-Kisköszegen át a közlekedés a szélrózsa minden irányában akadálytalanul folyhat innen is, túl is a Dunán.

Bátran pihenhet tehát s ráér megérni a kivitelre, mind a bajai, mind a gombosi drága áthidalás, mert az olcsó, biztosan és aránylag sokkal rövidebb idő alatt elkészülhető bezdáni áthidalás mind a kettőnek a rendeltetését, a magyar Dunának éppen középpontján, a legnagyobb sikerrel és teljes biztonsággal pótolja.

S ekkor felszabadul legalább is a jobb időkhöz az az óriási két összeg, — legalább is 20 millió, — a melyet minden lényeges gyakorlati eredmény és szükségesség nélkül a költséges felső és alsó áthidalás megemész-

asztán, már mint kérő léphetett föl annélkül, hogy visszautasítástól kellett volna tartania.

— Gondolja meg jól a dolgot Margit, — szólt. — Nem akarnám, hogy ilyen komoly kérdésben elhirtelenkedve atározzon.

— Megfontoltam én már . . . felelt Margit határozottan.

— Nagy vagyonom van nekem, — folytatta a kérő — míg élek minden kívánságát teljesíteni fogom, azután pedig biztosítom jövőjét.

Oh, kérem ne beszéljen ilyen kellemetlen dolgokról, — szakította félbe a fiatal leány élénken — nem önző szándék vezet engem a . . .

— S nem gondolja, hogy nagyon öreg vagyok?

— Ellenkezőleg, éppen így szeretem önt. —

— Valóban ön angyal Margit, — felelt Kürthy, meg fogom ezért önt jutalmazni, ön lesz az általános örökösöm.

— No már ismét ilyen sötét dolgokról beszél. Esdekelve kérem ne beszéljünk erről. Megkeseríti minden örömet. — Esdekelt a fiatal leány és Kürthy kész örömmel fogadott szót.

Lelke mélyéből örült, hogy ilyen derék leányra talált s fiatalos kedvvel látott hozzá a lakodalom előkészületeihez melyet ritka fényvel ültek meg. A boldog vőlegény meghívta összes unokahugait és unokaöcseit,

kik kíváncsian és irigységgel telve meg is jelentek. A fiatal asszony, ki fehér selyem menyasszonyi ruhájában még sokkal elragadóbb volt, mint egyébkor, végtelen örömmel és szeretetreméltósággal fogadta őket, úgy, hogy nem is merték nyíltan mutogatni gonoszságukat és alávalóságukat. Kálmán bácsi határtalan boldog volt bájos fiatal feleségével, amellet még mindig meg van neki évi huszezer forint jövedelme — hát mi kell több?

De nem tarthatott soká e tökéletes boldogság, mert mikor a tél beköszöntött, gonosz köszvény kezdte kinozni a fiatal férjet; ágyban fekvő beteg lett és felesége nagy odaadással ápolta.

Egy napon így szólt Kürthy a feleségéhez: — Igazán én azt sem tudom, mint háláljam meg a te jószágodat irányomban, édes Margitom — és szeliden simogatta szép ápolónéja bársony sima kezét.

— De édesem, hisz csak kötelességemet teljesítem! — felelt az asszony.

— S nem sajnálod, hogy hozzám beteg emberhez jöttél feleségül?

— Ugyan kérlek, már hogy is gondolhatsz ilyet? Hisz oly boldog vagyok.

— És csakugyan nem gondolod, hogy nagyon öreg vagyok?

— Ellenkezőleg, nagyon fiatal!

— Milyen jó vagy te hozzám édes Margitom! Sohasem fogom ezt neked elfelejteni!

Ha elgondolom, hogy rokonságom mit véghez nem vitt, mikor elvettelek! Most csak azért is az egész vagyonomat reád hagyom!

— Soha — susogta Margit és térdre borult az ágy előtt. — Soha! a sors elszakítana egymástól bennünket, én is meghalnék utánad!

— Ne beszélj így! Ha a jó Isten csapással sujt is bennünket, nem súlyt jobban, mint elviselhetjük azt. —

— Nem, nem! én érzem, nem élnék túl.

Néhány év mulva, mely a legszebb egyetértésben folyt le, Kürthy Kálmán, hirtelen súlyosan megbetegedett. Az öreg érezni kezdte, hogy napjai megvannak számlálva és kérte nejét, ki ismét önfeláldozóan ápolta, hogy hívasson közjegyzőt, mert végrendeletét szeretné megcsinálni.

Az asszony rémülten sikoltott fel.

— Fogadj szót, édes gyermekem, — igyekezett megvigasztalni férje — meg kell csinálni végrendeletemet; minden vagyonomat reád hagyom.

— Mit ér az nekem? — zokogott az asszony. — Ha téged elveszítelek, nem kell akkor nekem már semmi! Mondtam már, hogy nem tudnék nélküled élni! Mi is lenne belőlem, ha te már nem lennél többé!?

— Az idő a legjobb orvosság, majd lecsillapul idővel fájdalmad — vigasztalta Kürthy.

tene s ma még hosszú időkre holt tőkévé tenné. Ezen 20 millióból juthatna azután népnevelésre s a munkásviszonyok javítására, mint égető szükségekre teljesen elegendő fedezet.

Felhozhatnák javaslatunk ellen az, hogy a már tervezett 2 hídnál előmunkálatok lettek végezve. Ez azonban nem érv, mert azon műszaki munkálatokra, mint fentebb is kifejtettük, még szükség lesz, de különben sem árt, ha ilyen dolgozatok bizonyos ideig az asztalfiókban érnek.

De nem érv ez, már azért sem, a javasolt nagy előnyökkel szemben, mert ezen áthidalásnál a műszaki tervezési munkálat is kisebb és gyorsabban elkészülhet, mert hiszen nem kell több, mint száraz földre négy hídlábat, vagy talán helyesebben két hídhoz négy hídfőt építeni, vagyis ezeknek a tervét és költségvetését elkészíteni.

Ehhez pedig sem sok idő, sem valami nagy munka nem kell, de sőt ellenkezőleg, az illetékes műszaki közegeknek alkalom lesz nyújtva arra, hogy az építés gyors elkészülte által a magyar vízműépítészet körül babérokat szerezhessenek.

Miután tehát az általunk javasolt áthidalásnak a másik kettő fölötti előnyösségét biztonsági, olcsóbsági, közszükségességi, természetességű, gyorsabb felépíthetőség, de különösen hadászati és a hazai műremek-építési szempontokból megtámadhatlanul kimutattuk, bizton merjük remélni, hogy a hazának egy olyan fia sem lesz, aki ezzel szemben személyes érdekeit előtérbe tolni megkísérelje.

Mi megtevén hazafias kötelességünket, tehát ezek után egyéb mondani valónk nem lehet, mint »Videant consules...!«

Ezt az ígységtől hemzsegő emlékiratot küldte a zombor-bezdáni csekély érdekelttség az országgyűlés elé az utolsó órában mintegy végvonaglásaul annak a törpe küzködésnek, mely talán csak egy fél esztendeje ütötte fel fejét az ismeretlen Bezdán és a még ismeretlenebb Kis-Köszeg érdekében.

Az emlékirat képtelennél képtelenebb érvelésére az alábbiakban reagálunk:

1. Nagyon téved a memorandum, amikor a Duna-szabályozás szükségességét állítja föl első akadály gyanánt. A Dunaszabályozás közvetlen Baja fölött már néhány éve teljes befejezést nyert

— Soha! — kiáltott fel Margit és sietett a közjegyzőhöz.

A jegyző megjött és a haldokló tollba mondta végrendeletét, miközben örvendő szívvel adott hálát a jó Istennek, hogy ilyen kitűnő feleséggel áldotta meg.

Mikor a közjegyző elment, Margit bejött és elfoglalta előbbi helyét a haldokló ágyánál, miközben forró könnyek között zokogta ismét, hogy nem fogja túlélni a férjét.

— Hiszek neked, egyetlenem — sóhajtott Kürthy Kálmán és meghalt.

Pár nappal Kürthy temetése után, az egész rokonság, a közjegyzővel együtt megjelent Kürthyék szalonjában, hogy a végrendelet felolvasásánál jelen legyen. Az özvegy zokogott vigasztalhatatlanul, míg a jegyző kibontotta a végrendeletet és annak tartalmát egyhangúan kezdte olvasni:

»Miután az a meggyőződésem, hogy forrón szeretett, kedves feleségem nem fog túlélni, mint ahogy erre számtalanszor megesküdt; egész vagyonomat szeretett unokahugaimra és unokaöcsémre hagyom.«

Az örökösök mintegy parancsszóra meghatottan kiáltottak fel, az özvegy pedig holt-halványan rogyott székébe s felkiáltott:

— A vén bolond! Csakugyan elhitte!

és így partszaggatástól tartani egyáltalában nem kell. Nem kell attól sem félni, hogy az áthidalás medrét a Duna megváltoztatná, mert a szabályozási munkálatok a baja-báttaszéki áthidalásra való tekintettel is, Baja fölött a legnagyobb precizitással fogatosítottak.

A baja-báttaszéki híd érdekében tehát Dunaszabályozásra nemcsak hogy milliókat nem kell költeni, hanem erre nem is kell egy fillért sem előirányozni, mint ahogy tényleg nincs is praeliminálva.

2. Elismerjük, hogy Kisköszegnek szép a fekvése, szép a környéke, de talán kissé nevetségesnek tűnik föl, hogy egy fontos, par excellence közgazdasági érdeket szolgáló intézmény megvalósításánál akár szépészeti, akár műremek-építési szempontok, akár a vidék természeti szépségei előtérbe lépjenek.

Az pedig szinte elképzelhetetlen, hogy mint akarnak ezzel az áthidalással 10 milliót megtakarítani? Erre a kérdésre a következő pontnál egyébként visszatérünk.

3. Nagy tévedésen és rosszakaratú félrevezetésen alapul az emlékirat amaz okoskodása, hogy a Fiume felé vezető út teljesen egyenlő, ha Bajánál, vagy ha Bezdánnál kap hidat a Duna.

Tessék egy kissé számolni!

I.

Szabadkától Zomborig	59 kilométer
Zombortól Bezdánon keresztül Villányig	50 „
Villánytól Dombóvárig	102 „
Összesen	211 kilométer

II.

Szabadkától Bajáig	56 kilométer
Bajától Báttaszékig	19 „
Báttaszéktől Dombóvárig	66 „
Összesen	141 kilométer

A különbség ezen pontos számítás szerint a két útirány közt **70 kilométer.**

Az út tehát Baja-Báttaszéken keresztül *70 kilométerrel* rövidebb, mint Zombor-Bezdán-Villányon át.

Hogy ez micsoda lényeges fuvardíj differenciákkal jár, azt mondani is fölösleges.

Vegyük továbbá szemügyre, hogy az emlékirat milyen óriási tételeket hagy ki számításaiból és nem is gondolja meg, hogy ezeknek a tételeknek latba vetése alaposan megdrágítja a fennen hirdetett „olcsó“ bezdán-kisköszegi áthidalást.

Első sorban figyelmen kívül hagyja a memorandum, hogy a Szabadkától Zomborig terjedő vonalon bonyolítottatik le a Gombos irányában Szlavónia felé haladó összes dunáninnyi, tiszáninnyi, tiszántúli és erdélyi forgalom, mely pedig lényegesen emelkedni fog, ha a gombosi híd is kiépül. Ha tehát a Bezdán Kisköszeg irányában Fiume felé irányuló forgalmat is a szabadka-zombori vonalrészén óhajtják lebonyolítani, úgy elkerülhetetlen a szabadka-zombori 59 km. vonalrészén egy újabb elsőrangú sínpárt fektetni

Ezenfelül Zombortól Bezdánig innen Kisköszegen át Villányig 50 kilométer hosszú, egész új elsőrangú vonal is építendő.

Már magában véve a szabadka-zombori elsőrangú sínpár fektetése, a zombor-villányi szakasz kiépítése legkevesebb 3 millió koronát igényel és ha

még ehhez hozzávesszük a Ferenc-csatornán keresztül vezetendő műtárgyat és magát a bezdán-kisköszegi (közúttal párosult) vasúti dunahidat, egész bátran kimondhatjuk, hogy ennek az áthidalásnak a költsége ép úgy megüti a 8 millió koronát, mint a baja-báttaszéki azzal a különbséggel, hogy Baja-Báttaszéken át az út *70 kilométerrel rövidebb*, mint Bezdán-Kisköszegen keresztül.

Hol itt hát az olcsóság, a megtakarítás költségeiben, hol itt a megtakarítás útban és időben?

4. Hadászati szempontból is fontosabbnak tartja az emlékirat a bezdáni áthidalást. Megengedjük, hogy a hadászati szempont a hidak építésénél figyelembe jön, de úgy hisszük manapság mégis inkább a közgazdasági érdekek helyeződnek a stratégiai szempont elé.

És ha Kisköszegnél oly fontosnak fogják találni hadászati szempontból a hidat, úgy biztosítjuk az érdekeltiséget, hogy a baja-báttaszéki, gombos-erdői hídon kívül az is ki fog épülni. De alapos kétségeink vannak ez irányban, mert ha olyan szükséges, a katonaság parancsoló érdeke már rég megvalósította volna, és nem várt volna, amíg Bezdán-Kisköszeg hozakodik elő a stratégiai előnyökkel!

Ezek után biztosra vehetjük, hogy a bezdán-kisköszegi áthidalás a mi évtizedes aspirációnkat nem fogja a megvalósulás küszöbén megakadályozni és bízunk, hogy egy két hónap alatt akadálytalanul emelkedik törvényerőre a baja-báttaszéki áthidalás!

A választók névjegyzéke.

A választók névjegyzékének összeállítása vagyis azon választóknak törvény alapján való megjelölése, akik jogosítva vannak az országos képviselőválasztásnál, úgy a községi választások alkalmával szavazni, választani oly fontos momentum nemcsak a város, hanem az ország érdekében, hogy megérdemli, miszerint minden egyes polgár figyelme erre irányíttassék.

Európa legtöbb államában aránylag sokkal több választó van, mint minálunk. Innen van az, hogy a választás ezen országokban a nemzet, a nép akaratát fejezi ki. Nálunk, mint minden, úgy a választási rendszer is úgy van berendezve, hogy Magyarországon a nép, a nemzet akarata ne érvényesüljön, hanem érvényesüljön a felsőbbség, a kormányé, hogy azután ez bennünket Ausztriának kiszolgáltasson.

A választói jognak kiterjesztése a függetlenségi pártnak már régtől fogva egyik programpontját képezi, hogy az által mindenkinek felfogása, gondolkodásmódja, akarata, lehetőleg érvényesüljön, hogy azok győzzenek, kik a nép, a nemzet gondolkodásmódját, akaratát képviselik.

Ha egyszer a nemzet szabad véleménye kifejezésre jut, ha egyszer a nemzet, a nép maga választ, akkor a független Magyarország, az önálló vámterület, magyar hadsereg, Magyarország gazdagodása, emelkedése nemcsak jámbor óhajtás lesz, de valóságos ténynyé válik.

Ettől fáznak Ausztriában, ettől fáznak a mi kormányaink. Azért megy a kormány nehezen oly törvények alkotásába, melyek a választói jog kiterjesztését célozzák. Hiába minden erőlködése! Az áramlat, mely egész Európát magával ragadta, el fogja sodorni

Eltekintve a vidék ezen természeti szépségétől s az építkezés biztonságától és olcsóbb-ságától: előtérbe nyomul az ezen építkezés-sel a másik fölött megtakarítandó legalább is 10 milliónyi összeg.

S vajjon nincs-e nekünk magyaroknak erre szükségünk?

Vagy már annyira jutottunk, hogy egyedül egy városnak, Bajának a sirlalmi eloszlása miatt legalább is 10 millió koronát a töltésbe beépítve örök időkre holt tőkévé tehetünk!?

Ez vétek lenne a nemzeti vagyon gyarapítása ellen.

3. Azért említettük egyedül csak Baja városát, mint magát rendkívül érdekeltnek feltolót, mert jól tudjuk azt, hogy bár több törvényhatóság is kérvényezte a baja-báttaszéki áthidalást, de ezt csak azért tették, mert nem nevezték meg meg a bezdán-kisköszegi áthidalást, s mert nem ismerték még ennek biztonsági, olcsóbb-sági, közszükségességi, természetszerűségi, hadászati és műremeképítési voltát.

Mert hiszen Szabadkának, Szegednek s a Marostól északra fekvő Tiszántulnak és Erdélynek is csaknem mindegy, ha Szabadkán át Bajánál, vagy pedig Szabadka-Zomboron át Bezdánál ér a Duna áthidalásához.

Ámde nem mindegy ez a Lugostól Temesváron, Zombolyán, Nagyikindán, Topolyán, esetleg Szenttamáson és Zomboron át a bezdáni áthidalásig húzódó sík területnek, az ország kánaánjának s Temes, Torontál és Bácsbodrog vármegye déli része lakóaira nézve s a Kisköszegtől nyugatra fekvő Baranya vármegyei, szerfelett termékeny vidék lakóaira nézve.

Csak egy pillantás az ország délvidékének térképére s az általunk említett egyenes vonal iránya azonnal a bezdán-kisköszegi áthidalás mellett dönt. És pedig annyival is inkább, mert itt terepnehézség sehol nincsen.

4. Felhozható lenne a bezdán-kisköszegi áthidalás ellen az, hogy ehez sem keletről, sem nyugatról nem visz kész vasút. Ezen kifogás azonban teljesen jelentőség nélküli, mert Zombortól Bezdánig s Kisköszegtől a baranyavári villányi vasut legközelebbi pontjáiig, sokat mondva, alig van 50 kilométernyi távolság s ezen 50 kilométernyi vonalon semmiféle egyéb akadály nincsen, mint a Ferencz-csatornának esetleges áthidalása. Ez pedig nem valami nagy mesterség, mert ezt megteszi egy 8 öl nyílású közönséges kőhid. De ezen vasutirányban vannak több kilométer hosszúságú olyan kész helyek is, amelyekre csak a síneket kell lerakni, amilyen pld. a

Ferenczcsatornának a Feketevíztől egyenes vonalban, épen az áthidalás pontjáiig vonuló nyugati most már harmadrendű, 2½ kilométer hosszú védgátja s a Zombortól Bezdán belterületéig irányuló egész vonal. Itt megemlítjük, hogy Zombor és Bezdán közt 10 kilométer hosszúságban a kisajátítás körül is csak 3 érdekelt szerepelne s Zombortól a Dunáig a kisajátítás körül összesen sem lenne 30—35 érdekeltnél több.

A Baranya vármegyei részen egyáltalán nincsen semmiféle áthidalási terepnehézség s ezen kedvező vasuti alapzat helyzetnél fogva ezen egész legfeljebb 50 kilométernyi hosszú vonal, sokat mondva, 3 hó alatt felépíthető és a forgalomnak átadható.

5. Ezen tervezett hid berendezhető lenne gyalog és kocsiközlekedésre is, amely közlekedés oly élénk, hogy ennél élénkebb a Dunán Budapeستől Ujvidékig nincsen. Ismerve az itteni dunai rév közlekedési viszonyokat, bátran merjük állítani, hogy csak a ma érvényben levő vámdíjak mellett is 50 ezer korona évi jövedelmet hozna a magas államkincstárnak ezen áthidalás a gyalogos és kocsiközlekedés után. Ez nem megvetendő jövedelem, mert 1,666,666 korona tőke 3%-os kamatjának felel meg, tehát az állami befektetési kölcsön törlesztéséhez jelentékenyen hozzájárulna s ezenfelül a bizonytalan, nehézséges és veszélyes közlekedésnél biztosabb, teljesebb, állandó közlekedést nyújtana.

Hogy az általunk javasolt áthidalás mennyire előnyösebb hadászati (stratégia) szempontjából is a baja-báttaszéki fölött s hogy ezen szempontból épen a bezdán-kisköszegi áthidalásra van szükség, azt a következőkkel igazoljuk:

Közvetlenül a hid mellett emelkedik a kisköszegi hegyorom, amelynek északi meredek fala tövével húzódnék nyugot felé a hídtól a vasútvonal. Ezen hegy keletről, északról és nyugatról egészen a sík földig, megközelíthetetlenül és teljesen járhatatlanul meredek mintegy 150 méter magasságban; délfelé azonban sík tetővel enyhén lejtős mintegy 5 kilométernyi hosszúságban.

A hidat védő orom tehát sem a meredek 3 oldalról, sem a negyedik lejtős részről sikerrel meg nem támadható, de még csak fel sem robbantható, először azért, mert nagy tömeg, másodsor pedig azért, mert kilátása minden irányt ural s a hozzáférhetőséget lehetetlenné teszi.

Előnye ezen hegynak még az is, hogy délre tőle, mintegy 8 kilométernyire lapos kúp alakban emelkedik a hegylanc közepén az egész

környék fölé mintegy 210 méter magasságra a Kopaszhegy — katonai térkép Kraljevostól — amelynek csúcsa szintén az egész vidéket uralja s mint ilyen a kisköszegi hegyoromnak elővéde. A hegyorom tehát hosszabb ideig képes a hidnak bármely oldalról jövő megtámadását elhárítani. S ez nagyon lényeges tényező hadászati tekintetben itt a sík Alföldön, mert tudjuk azt, hogy néha csak félnapig feltartóztatás is világraszóló háborúkat előnyösen dönt el. De a hegyorom a Dunán netalán jelentkező ellenséges hadijárműveket is megrendszabályozhatja.

Némi kegyelettel tartozunk Kisköszeg középkori múltja, a mohácsi vész előtti szereplésének is. Őseink már akkor is meg tudták választani a hadászati szempontból alkalmas helyeket. Így Kisköszeg is hegyoromi vár — arx — volt s egész a mohácsi vészig erősen tartotta magát.

Ezen javasolt bezdán-kisköszegi áthidalás fölöslegessé teszi egyelőre, vagyis addig, mikor majd az ország belterjesebb gazdálkodási és kereskedési forgalmi viszonyai fejlődésének következtében az élénkebb forgalomra szükség lesz, a gombosi áthidalást is s ezáltal már itt is, legalább egy időre, megtakaríthatjuk az ide nemcsak az ezen évre előirányzott 7 millió koronát, hanem a jövő évekre is ide előirányzandó több milliót, mert Gombosnál a Dunán át 7 millió koronából vasúti áthidalást nem lehet teremteni, még kocsiközlekedés nélkül sem, enélkül pedig elhibázott dolog lenne. De ezen gombosi áthidalás nélkül egy ideig nagyon jól meg is lehetünk, mert az állandó közlekedés csak a szigorú télvíz idején, tehát a mi szeszélyes égaljunk alatt, átlagosan véve, legfeljebb másfél hónapig szünetel. Ámde ezen szünetelés s bezdán-kisköszegi áthidalás folytán a közlekedésnek egyáltalában nem lehet kárára, mert Zombor-Bezdan-Kisköszegen át a közlekedés a szélrózsa minden irányában akadálytalanul folyhat innen is, túl is a Dunán.

Bátran pihenhet tehát s ráér megérni a kivitelre, mind a bajai, mind a gombosi drága áthidalás, mert az olcsó, biztosan és aránylag sokkal rövidebb idő alatt elkészíthető bezdáni áthidalás mind a kettőnek a rendeltetését, a magyar Dunának éppen középpontján, a legnagyobb sikerrel és teljes biztonsággal pótolja.

S ekkor felszabadul legalább is a jobb időkhöz az az óriási két összeg, — legalább is 20 millió, — a melyet minden lényeges gyakorlati eredmény és szükségesség nélkül a költséges felső és alsó áthidalás megemész-

aztán, már mint kérő léphetett föl annélkül, hogy visszautasítástól kellett volna tartania.

— Gondolja meg jól a dolgot Margit, — szölt. — Nem akarnám, hogy ilyen komoly kérdésben elhirtelenkedve határozzon.

— Megfontoltam én már . . . felelt Margit határozottan.

— Nagy vagyonom van nekem, — folytatta a kérő — míg élek minden kívánságát teljesíteni fogom, azután pedig biztosítom jövőjét.

Oh, kérem ne beszéljen ilyen kellemetlen dolgokról, — szakította félbe a fiatal leány élénken — nem önző szándék vezet engem a . . .

— S nem gondolja, hogy nagyon öreg vagyok?

— Ellenkezőleg, éppen így szeretem önt. —

— Valóban ön angyal Margit, — felelt Kürthy, meg fogom ezért önt jutalmazni, ön lesz az általános örökösöm.

— No már ismét ilyen sötét dolgokról beszél. Esdekelve kérem ne beszéljünk erről. Megkeseríti minden örömet. — Esdekelt a fiatal leány és Kürthy kész örömmel fogadott szót.

Lelke mélyéből örült, hogy ilyen derék leányra talált s fiatalos kedvvel látott hozzá a lakodalom előkészületeihez melyet ritka fényvel ültek meg. A boldog vőlegény meghívta összes unokahugait és unokaöccseit,

kik kíváncsian és irigységgel telve meg is jelentek. A fiatal asszony, ki fehér selyem menyasszonyi ruhájában még sokkal elragadóbb volt, mint egyébkor, végtelen örömmel és szeretetreméltósággal fogadta őket, úgy, hogy nem is merték nyíltan mutogatni gonzságukat és alávalóságukat. Kálmán bácsi háttartalan boldog volt bájos fiatal feleségével, amellet még mindig meg van neki évi huszezer forint jövedelme — hát mi kell több?

De nem tarthatott soká e tökéletes boldogság, mert mikor a tél beköszöntött, gonosz közhvény kezdte kinezni a fiatal férjet; ágyban fekvő beteg lett és felesége nagy odaadással ápolta.

Egy napon így szölt Kürthy a feleségéhez: — Igazán én azt sem tudom, mint háláljam meg a te jószágodat irányomban, édes Margitom — és szeliden simogatta szép ápolónéja bársony sima kezét.

— De édesem, hisz csak kötelességemet teljesítem! — felelt az asszony.

— S nem sajnálod, hogy hozzám beteg emberhez jöttél feleségül?

— Ugyan kérlek, már hogy is gondolhatsz ilyet? Hisz oly boldog vagyok.

— És csakugyan nem gondolsz, hogy nagyon öreg vagyok?

— Ellenkezőleg, nagyon fiatal!

— Milyen jó vagy te hozzám édes Margitom! Sohasem fogom ezt neked elfelejteni!

Ha elgondolom, hogy rokonságom mit véghez nem vitt, mikor elvettelek! Most csak azért is az egész vagyonomat reád hagyom!

— Soha — susogta Margit és térdre borult az ágy előtt. — Soha! a sors elszakítana egymástól bennünket, én is meghalnék utánad!

— Ne beszélj így! Ha a jó Isten csapással sujt is bennünket, nem súlyt jobban, mint elviselhetjük azt. —

— Nem, nem! én érzem, nem élnék túl.

Néhány év múlva, mely a legszebb egyetértésben folyt le, Kürthy Kálmán, hirtelen súlyosan megbetegedett. Az öreg érezni kezdte, hogy napjai megvannak számlálva és kérte nejét, ki ismét önfeláldozóan ápolta, hogy hívasson közjegyzőt, mert végrendeletét szeretné megcsinálni.

Az asszony rémülten sikoltott fel.

— Fogadj szót, édes gyermekem, — igyekezett megvigasztalni férje — meg kell csinálni végrendeletemet; minden vagyonomat reád hagyom.

— Mit ér az nekem? — zokogott az asszony. — Ha téged elveszítelek, nem kell akkor nekem már semmi! Mondtam már, hogy nem tudnék nélküled élni! Mi is lenne belőlem, ha te már nem lennél többé!?

— Az idő a legjobb orvosság, majd lecsilapul idővel fájdalmad — vigasztalta Kürthy.

tene s ma még hosszú időkre holt tőkévé tenné. Ezen 20 millióból juthatna azután népnevelésre s a munkásviszonyok javítására, mint égető szükségekre teljesen elegendő fedezet.

Felhozhatnák javaslatunk ellen az, hogy a már tervezett 2 hídnál előmunkálatok lettek végezve. Ez azonban nem érv, mert azon műszaki munkálatokra, mint fentebb is kifejtettük, még szükség lesz, de különben sem árt, ha ilyen dolgozatok bizonyos ideig az asztalíókban érnek.

De nem érv ez, már azért sem, a javasolt nagy előnyökkel szemben, mert ezen áthidalásnál a műszaki tervezési munkálat is kisebb és gyorsabban elkészülhet, mert hiszen nem kell több, mint száraz földre négy hídlábat, vagy talán helyesebben két hídhöz négy hídfőt építeni, vagyis ezeknek a tervét és költségvetését elkészíteni.

Ehhez pedig sem sok idő, sem valami nagy munka nem kell, de sőt ellenkezőleg, az illetékes műszaki közegeknek alkalom lesz nyújtva arra, hogy az építés gyors elkészülte által a magyar vízműépítészet körül babérokat szerezhessenek.

Miután tehát az általunk javasolt áthidalásnak a másik kettő fölötti előnyösségét biztonsági, olcsóbsági, közszükségességi, természetyszerűségi, gyorsabb felépíthetésén, de különösen hadászati és a hazai műremeképítési szempontokból megtámadhatlanul kimutattuk, bizton merjük remélni, hogy a hazának egy olyan fia sem lesz, aki ezzel szemben személyes érdekeit előtérbe tolni megkísérelje.

Mi megtevén hazafias kötelességünket, tehát ezek után egyéb mondani valónk nem lehet, mint »Videant consules...!«

Ezt az írgységétől hemzsegő emlékiratot küldte a zombor-bezdáni csekély érdekelttség az országgyűlés elé az utolsó órában mintegy végvonaglásaul annak a törpe küzködésnek, mely talán csak egy fél esztendeje ütötte fel fejét az ismeretlen Bezdán és a még ismeretlenebb Kis-Köszeg érdekében.

Az emlékirat képtelennél képtelenebb érvelésére az alábbiakban reagálunk:

1. Nagyon téved a memorandum, amikor a Duna-szabályozás szükségességét állítja föl első akadály gyanánt. A Dunaszabályozás közvetlen Baja fölött már néhány éve teljes befejezést nyert

— Soha! — kiáltott fel Margit és sietett a közjegyzőhöz.

A jegyző megjött és a haldokló tollba mondta végrendeletét, miközben örvendő szívvel adott hálát a jó Istennek, hogy ilyen kitünő feleséggel áldotta meg.

Mikor a közjegyző elment, Margit bejött és elfoglalta előbbi helyét a haldokló ágyánál, miközben forró könnyek között zokogta ismét, hogy nem fogja túlélni a férjét.

— Hiszek neked, egyetlenem — sóhajtott Kürthy Kálmán és meghalt.

Pár nappal Kürthy temetése után, az egész rokonság, a közjegyzővel együtt megjelent Kürthyék szalonjában, hogy a végrendelet felolvasásánál jelen legyen. Az özvegy zokogott vigasztalhatatlanul, míg a jegyző kibontotta a végrendeletet és annak tartalmát egyhangúan kezdte olvasni:

»Miután az a meggyőződés, hogy forrón szeretett, kedves feleségem nem fog túlélni, mint ahogy erre számtalanszor megesküdt; egész vagyonomat szeretett unokahugaimra és unokaöcsémre hagyom.«

Az örökösök mintegy parancesszóra meghatottan kiáltottak fel, az özvegy pedig holtalványan rogyott székébe s felkiáltott:

— A vén bolond! Csakugyan elhitte!

és így partszagatástól tartani egyáltalában nem kell. Nem kell attól sem félni, hogy az áthidalás medrét a Duna megváltoztatná, mert a szabályozási munkálatok a baja-báttaszéki áthidalásra való tekintettel is, Baja fölött a legnagyobb precizitással fogatosítottak.

A baja-báttaszéki híd érdekében tehát Dunaszabályozásra nemcsak hogy milliókat nem kell költeni, hanem erre nem is kell egy fillért sem előirányozni, mint ahogy tényleg nincs is praeliminálva.

2. Elismerjük, hogy Kisköszegnek szép a fekvése, szép a környéke, de talán kissé nevetségesnek tűnik föl, hogy egy fontos, par excellence közgazdasági érdeket szolgáló intézmény megvalósításánál akár szépészeti, akár műremeképítési szempontok, akár a vidék természeti szépségei előtérbe lépjenek.

Az pedig szinte elképzelhetetlen, hogy mint akarnak ezzel az áthidalással 10 milliót megtakarítani? Erre a kérdésre a következő pontnál egyébként visszatérünk.

3. Nagy tévedésen és rosszakaratú félrevezetésen alapul az emlékirat amaz okoskodása, hogy a Fiume felé vezető út teljesen egyenlő, ha Bajánál, vagy ha Bezdánál kap hidat a Duna.

Tessék egy kissé számolni!

I.

Szabadkától Zomborig	59 kilométer
Zombortól Bezdánon keresztül Villányig	50 „
Villánytól Dombóvárig	102 „
Összesen	211 kilométer

II.

Szabadkától Bajáig	56 kilométer
Bajától Báttaszékig	19 „
Báttaszéktől Dombóvárig	66 „
Összesen	141 kilométer

A különbség ezen pontos számítás szerint a két útirány közt **70 kilométer.**

Az út tehát Baja-Báttaszéken keresztül **70 kilométerrel** rövidebb, mint Zombor-Bezdán-Villányon át.

Hogy ez micsoda lényeges fuvardíj differenciákkal jár, azt mondani is fölösleges.

Vegyük továbbá szemügyre, hogy az emlékirat milyen óriási tételeket hagy ki számításaiból és nem is gondolja meg, hogy ezeknek a tételeknek latba vetése alaposan megdrágítja a fennen hirdetett „olcsó“ bezdán-kisköszegi áthidalást.

Első sorban figyelmen kívül hagyja a memorandum, hogy a Szabadkától Zomborig terjedő vonalon bonyolítottatik le a Gombos irányában Szlavónia felé haladó összes dunáninnyi, tiszáninnyi, tiszántúli és erdélyi forgalom, mely pedig lényegesen emelkedni fog, ha a gombosi híd is kiépül. Ha tehát a Bezdán Kisköszeg irányában Fiume felé irányuló forgalmat is a szabadka-zombori vonalrészén óhajtják lebonyolítani, úgy elkerülhetetlen a szabadka-zombori 59 km. vonalrészén egy újabb elsőrangú sínpart fektetni

Ezenfelül Zombortól Bezdánig innen Kisköszegen át Villányig 50 kilométer hosszú, egész új elsőrangú vonal is építendő.

Már magában véve a szabadka-zombori elsőrangú sínpart fektetése, a zombor-villányi szakasz kiépítése legkevesebb 3 millió koronát igényel és ha

még ehhez hozzávesszük a Ferenc csatornán keresztül vezetendő műtárgyat és magát a bezdán-kisköszegi (közúttal párosult) vasúti dunahidat, egész bátran kimondhatjuk, hogy ennek az áthidalásnak a költsége ép úgy megüti a 8 millió koronát, mint a baja-báttaszéki azzal a különbséggel, hogy Baja-Báttaszéken át az út *70 kilométerrel rövidebb*, mint Bezdán-Kisköszegen keresztül.

Hol itt hát az olcsóság, a megtakarítás költségeiben, hol itt a megtakarítás útban és időben?

4. Hadászati szempontból is fontosabbnak tartja az emlékirat a bezdáni áthidalást. Megengedjük, hogy a hadászati szempont a hidak építésénél figyelembe jön, de úgy hisszük manapság mégis inkább a közgazdasági érdekek helyeződnek a stratégiai szempont elé.

És ha Kisköszegnél oly fontosnak fogják találni hadászati szempontból a hidat, úgy biztosítjuk az érdekeltiséget, hogy a baja-báttaszéki, gombos-erdői hídon kívül az is ki fog épülni. De alapos kétségeink vannak ez irányban, mert ha olyan szükséges, a katonaság parancsoló érdeke már rég megvalósította volna, és nem várt volna, amíg Bezdán-Kisköszeg hozakodik elő a stratégiai előnyökkel!

Ezek után biztosra vehetjük, hogy a bezdán-kisköszegi áthidalás a mi évtizedes aspirációnkat nem fogja a megvalósulás küszöbén megakadályozni és bízunk, hogy egy két hónap alatt akadálytalanul emelkedik törvényerőre a baja-báttaszéki áthidalás!

A választók névjegyzéke.

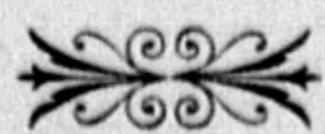
A választók névjegyzékének összeállítása vagyis azon választóknak törvény alapján való megjelölése, akik jogosítva vannak az országos képviselőválasztásnál, úgy a községi választások alkalmával szavazni, választani oly fontos momentum nemcsak a város, hanem az ország érdekében, hogy megérdemli, miszerint minden egyes polgár figyelme erre irányíttassék.

Európa legtöbb államában aránylag sokkal több választó van, mint minálunk. Innen van az, hogy a választás ezen országokban a nemzet, a nép akaratát fejezi ki. Nálunk, mint minden, úgy a választási rendszer is úgy van berendezve, hogy Magyarországon a nép, a nemzet akarata ne érvényesüljön, hanem érvényesüljön a felsőbbségé, a kormányé, hogy azután ez bennünket Ausztriának kiszolgáltasson.

A választói jognak kiterjesztése a függetlenségi pártnak már régtől fogva egyik programpontját képezi, hogy az által mindenkinek felfogása, gondolkodásmódja, akarata, lehetőleg érvényesüljön, hogy azok győzzenek, kik a nép, a nemzet gondolkodásmódját, akaratát képviselik.

Ha egyszer a nemzet szabad véleménye kifejezésre jut, ha egyszer a nemzet, a nép maga választ, akkor a független Magyarország, az önálló vámterület, magyar hadsereg, Magyarország gazdagodása, emelkedése nemcsak jámbor óhajítás lesz, de valóságos ténynyé válik.

Ettől fáznak Ausztriában, ettől fáznak a mi kormányaink. Azért megy a kormány nehezen oly törvények alkotásába, melyek a választói jog kiterjesztését célozzák. Hiába minden erőlködése! Az áramlat, mely egész Európát magával ragadta, el fogja sodorni

mindazon akadályokat, melyek a választói jog kiterjesztését gátolják.

Dacára annak, hogy Baja városában a 48-as függetlenségi párt van többségben, mégis, sem a központi választmányban, sem pedig az igazoló-bizottságban egyetlen egy függetlenségi párti férfiú nincsen. Nemhogy vegyes volna a bizottság, de magja sincs a függetlenségi pártállású embernek. Ki ellenőrzi őket a zöld asztalnál? Senki! Csak attól félnek, hogy ha blamálnak magukat, nevetségessé válnak és orrot kapnak felsőbb helyről.

Igy történt meg, hogy a függetlenségi párt Baján már két év óta éber figyelemmel kísérte a választók névjegyzékének összeállítását; így történt, hogy ezen idő alatt mintegy kétszáz polgárnak szerezte meg Baján a szavazati jogot. Igaz, sok nehézséggel járt, különösen az adókönyvek visszakapása tekintetében, de azért, ha nehezen is, de mégis ment a dolog.

Kötelességünknek ismertük, hogy mint mindenben, úgy ebben a kérdésben is a polgárok jogait előmozdítsuk, megvédjük. A siker, mit két év óta ebben a kérdésben arattunk, nem vakít el bennünket, hanem inkább arra ösztönöz, hogy fokozottabb erővel folytassuk megkezdett munkánkat.

Még eredményesebb lenne működésünk, ha polgártársaink s elvtársaink maguk is segítségünkre lennének ebben. Nem ismerjük mindenkinék kereseti és vagyoni viszonyait, nem tudhatjuk ki mennyi adót fizet, mert hisz mi nem vehetünk adókönyveket, csupán emlékezőtehetségünkre és arra a közvetlen személyes ismeretségünkre vagyunk utalva, mely polgártársainkkal való érintkezésünkből ered. *Azért nagy szolgálatot tesznek önmaguknak és a közérdeknek is polgártársaink, ha figyelemmel kísérik a választók névjegyzékének összeírását s ha azt látják, hogy joggal lehet igényük arra, hogy szavazó-polgárok legyenek, s ha nincsenek felvéve a választók névjegyzékébe, úgy azt haladéktalanul jelentsék be a függetlenségi párt vezetőségének. A párt intézkedni fog, hogy mindazok, kiknek igénye jogos, fel is vétessenek a választók névjegyzékébe.*

A választók névjegyzéke hivatalosan is közhírré lesz téve, de mi is közölni fogjuk.

Rajta polgártársak! Ne sajnáljátok azt a kis időt és fáradságot, ami a névjegyzék megtekintésével jár; gyakran egy kis fáradsággal az ember nagy munkát bírhat el. Hányszor volt a nembánomság oka nagy, országos csapásoknak és szerencsétlenségnek. Működjétek magatok és városotok javára, és akkor a magyarok Istenének áldása fogja kíséreni munkátokat!

—n.

Csak az igazat, Uraim!*)

Engedje meg a tekintetes Szerkesztő úr, hogy én is ilyen formán szólítsam mindazon tényezőket, akik generálizálják mindama érdemeket, melyek a baja-báttaszéki összekötő vasúthoz fűződnek. Hogy a fogalmakat kellően tisztázzam eme vasúti összeköttetés historikumához folyamodom, melynek hitelesítése végett a kezemen levő okmányokat áttekintés miatt az igen tisztelt Szerkesztőségnek átengedem. A baja-báttaszéki összekötő vasút iránti mozgalom tulajdonképen 1882-ik évi április hó 7-éről datálódik, a mikor alulírott Báttaszék község képviselőtestületi gyűlésen indítványozta, hogy Báttaszék és Baja város egy küldöttséget menesszen a kormányhoz a Közép-Duna áthidalása és az összekötő-vasút érdekében. Emé indítvány egyhangulag elfogadtatott és már május hóban Báttaszékről alulírott az akkori bíró Verner Miklós és Göbelt János kereskedő, Baja részéről az akkori polgármester Milassin Zsiga, Túry és Saly városi főorvos lettek küldve. Az akkori közlekedésügyi miniszter Ordódy Pál a küldött-

seget Latinovits Gábor bajai képviselő vezetése alatt fogadta, a mikor is a bajaiaknak külön a baja-szabadkai vasút létesítését kilátásba helyezte, a Közép-Duna hidját eleddig *a jövő álmának* mondotta. Dacára eme negatív eredménynek az eszmét nem ejtettük el és a tolnamegyei helyi érdekű lapokban eme nagyfontosságú közgazdasági kérdést mindig felszínen tartottuk. Tíz éven keresztül alulírott számtalan cikkben az érdekeltség figyelmét iparkodott ébren tartani, míg 1893-ik évben alulírott az akkori és még jelenlegi Báttaszék község birájával együtt a szóban levő vasúti ügyet újból komolyan kezébe vette. 1894-ik évi október hó 1-én ez ügyben Báttaszék község házán volt az első nagy összejövetel, amikor úgy a nagy környékből, mint Bajáról számosan eljöttek és amikor alulírott a nagyszámban összegyűltek előtt eme összekötő-vasút országos jelentőségét feltárta. Ekkor mondta Perczel Dezső házelnök akit a mozgalom élére sikerült állítani, hogy ime a baja-báttaszéki összekötő-vasút első szellemi kapavágása megtörtént.

Ekkor lett báró Dr. Vojnits István ennek a vasútnak az engedélyezője. Már 1895-ik évi március 14 és 15-én a kormány rendelete folytán megtörtént úgy a hídnak, mint az összekötő vasútnak a közigazgatási bejárása, a melyre Báttaszékre a hivatalos megye, valamint a nagy érdekeltség összejött. A politikai zavarok, de leginkább az egyházpolitikai kérdések annyira igénybe vették az ország figyelmét, hogy a nemzet legvitalisabb kérdései, így tehát eme közgazdasági is, a napirendről leszorult. Ez idő alatt szerkesztette alulírott az itt XXII. számmal jelzett memorandumot, melyet saját költségünkön kinyomattunk és számtalan példányban az ország összes számbavehető tényezőjének elküldöttük. A fent említett politikai okok miatt, újból nagy szünet állott be, míg alulírott újból az érdekeltség figyelmét 1897. évi április hó 18-án »A közép-dunai áthidalás szükségese közgazdasági szempontból« című felolvasásával nagyban felkeltette, amint ezt a XXV. számú okmány bizonyítja. Megemlíteném még, hogy 1895-től 1897-ig alulírott úgy a fumei, pécsi, szegedi kereskedelmi és iparkamarát az ügynek egy külön erre a célra szerkesztett emlékirat alapján teljesen megnyerte, amit részben a mellékelt XV. és XVI. számú okmányok bizonyítanak. Azon kívül az országos magyar gazdasági egyesület teljesen magáévá tett, melyet velünk akkor Rubinek Gyula az egyesület főtitkárja tudott, de az okmány sajnosan elkallódott. Hogy a bajai kereskedelmi kaszinót alulírott folyton és folyton az ügy érdekében ébrentartotta, bizonyítja a XXIII., XX., XVIII. és XVII. szám alatt mellékelt okmányok. Szerencsés véletlennek tartotta akkoriban alulírott, hogy Baján egy független hirlap volt alakuló félben, melynek segítségével alulírott biztosra vette, hogy a Közép-Duna hídja és összekötő-vasútnak nagy szolgálatot tehetünk a mellékelt VII., XIV., XI., X., XII., VI. és IX. számú okmányok, valamint alulírott által Bajai Hirlapban számtalan cikk keretében megjelent sorai elegendően dokumentálják, minő égető szükség volt a közfigyelem ébrentartása. Alulírott minden eszközt felhasználta, nem kimélve sem anyagi áldozatot, sem pedig idővesztést, mindenhová folyamodott, hogy eszméjét a valóság felé terelje. Így kieszközlte, hogy az 1898. évi szegedi országos kereskedelmi kongresszus a Közép-Duna áthidalását, valamint a baja-báttaszéki összekötő-vasút ügyét programjába felvette.

Törekvésem oda irányult, hogy nemcsak a helyi érdekű lapok, de országos nevű lapok is foglalkozzanak közös ügyünkkel. Sikerült a legnagyobb magyar ujságot megnyerni Seress László közvetítésével, amikor is négy cikk jelent meg tollamból, melyeket szintén mint okmányt bátor vagyok mellékelni. Hogy az összekötő-vasút érdekében nem voltam akkoriban mellőzött személy, bizonyítja a kereskedelemügyi minisztériumtól hozzám érkezett 1899. évi április 13-áról keltezett átirat másolata, amelyben fel lettem szólítva mindama okmányok elküldésére, melyek a Közép-Duna áthidalására, valamint a baja-báttaszéki összekötő-vasútra vonatkoznak, amint ezt az I. számú mellékelt okmány bizonyítja. Végre nem hivalkodásból, hanem a színgazság kiderítése miatt kénytelen va-

gyok a szerkesztőség figyelmét felhívni először is azon statisztikai adatokra, melyek az 1902-ik évi november 29-éről keltezett memorandumban előfordultak. Ezen statisztikai adatokat nagy utánjárásra én szereztem be, bizonyítékul szolgáljon az általam 1895-ik évben szerkesztett emlékirat, ahol mindezen adatok már bennfoglaltatnak. Ezenkívül számtalan okmányt bátor vagyok mellékelni, a melyekből újból kitűnik, hogy alulírott valamint Tafner János községi bíránk semmi áldozatot nem kíméltünk, hogy az ügyet düllőre vigyük. Mindezek után azonban nincs szándékomban kicsinyelni mindazon urak ténykedését, kik a Közép-Duna áthidalásának és baja-báttaszéki összekötő-vasút érdekében önzetlenül és minden fáradságot félre téve — közreműködtek.

Elsősorban köszönetünket és hálánkat kell kifejeznünk Dr. Rajk Aladár Baja város fáradhatlan képviselőjének, ki szeretetreméltósága és buzgósága folytán a függetlenségi Kossuth-pártot az ügynek meg tudta nyerni.

Nem kicsinylendők a Bajai Hirlap szerkesztőjének érdemei, úgy személyes közreműködése folytán valamint azért is, hogy lapjának hasábjait éveken keresztül ezen ügynek nyitva tartotta. Köszönetet kell szavaznunk az Egyetértésnek, a Pécsi Naplónak, a Bajai Független Ujságnak, Tolna vármegyének és »Tolnamegyei Közlöny«-nek, hogy lapjaikban legnagyobb készséggel közölték és folyton közlik az összes érdeklődő újdonságokat, melyek a Közép-Duna hídjára és a baja-báttaszéki összekötő-vasútra vonatkoznak.

Végre újból bocsanatot kell kérnem, hogy talán közleményemmel a szerénység határát túlléptem, de miután »csak az igazat, Uraim!« akarjuk kideríteni, úgy saját, valamint Báttaszék nagyközség érdekében legcélszerűbbnek tartottam, hogy ezen igaz, kellő megvilágításhoz a legkompetensebb adatokat a »Bajai Független Ujság« szerkesztőségéhez juttassam.

Báttaszék, 1904. április hó 11-én.

Dr. Boszkovitz Mór.

Új gyorsvonat.

A szabadkai lapok nagy diadallal hirdetik, hogy végre meg van a rég óhajtott, régen várt második gyorsvonat. Mi nem tudunk oly hirtelen fellobbanással lelkesülni azért a második gyorsvonatért. Mérlegeljük: valjon érdemes-e örülni? Hát az előjelekből ítélve sem nekünk, sem pedig Szabadkának nincs oka örömmel üdvözölni az új gyorsvonatot. Úgy áll ugyanis a dolog, hogy beiktattak ugyan egy második gyorsvonat-párt, de az nem közlekedik tovább mint Budapesttől Szabadkáig és egyetlen oldalszárnyra sem lesz csatlakozása. Már pedig ha nem lesz csatlakozása, akkor vajmi hamar ki fog tűnni, az, amit minden számítani tudó ember jó eleve lát, hogy a nagy üdvriadallal fogadott gyorsvonatnak éppenséggel semmi gyakorlati haszna nem lesz. És ha az utazó közönségre nem fog belőle haszon háramlani, nagyon természetes, hogy az államnak sem fog hasznót hozni. A nóta vége pedig az lesz, hogy rövid és dicstelen pályafutás után megszűnik létezni a budapestszabadkai külön gyorsvonat.

Mindez pedig nem a mi véleményünk, hanem egész Bács megye kereskedő- és iparosvilágáé.

A bajai kereskedelmi kaszinó, a megye több kereskedelmi testületével egy időben, feliratot intézett a kereskedelmi miniszterhez, részben azért, hogy a gyorsvonat ne csupán Szabadkáig, hanem Zimonyig, vagy legalább Ujvidékig terjedjen.

Kérte különösen a bajai kereskedelmi kaszinó azt, hogy az új gyorsvonathoz csatlakozást nyerhessen egy, a szabadka—bajai vonalon megindítandó új, 4-ik személyvonat.

Ha a kereskedőknek ezen kérelme teljesítetik, úgy az új gyorsvonatot az egész megye

*) Kész örömmel közöljük a baja-báttaszéki híd fáradhatatlan harcosának ezt a cikkét, amelyben hivatkozott okiratokat is rendelkezésünkre bocsátotta cikkirő. Szerk.

lakossága örömmel fogja látni, mert akkor igazán nagy és kielégítésre váró érdekeket fog szolgálni.

Reméljük, ha májusra nem is, de október óra már kedvezően lesznek a megyebeli kereskedők kérelmei elintézve.

A „Sétáló” naplójából.

1904. ápr. 10. Hiteles forrásból arról értesülünk és fájdalom! igaznak találjuk, hogy a bajai háziurak az eddigi szokáshoz híven ezidén is összeesküdtek a közegészség és a sétáló közönség ellen. Cselédjeiknek ugyanis azt a szigorú parancsot adták, hogy amint napnyugta felé az intelligens publikum sétálni kezd, — minthogy az örült sebességgel rohanó szekerek csak a kocsit porát verik fel, — söpörjék a ház előtti port a szemé közé, mint azt a mai szélvész tette, majd elmegy akkor a kedve a sétálástól. Hogy mer valaki friss levegőre menni akkor, mikor a legtöbb ember az Isten szabad ege alatt dolgozik?

Ápr. 11. Egy alázatos kérvényt nyújtottunk be a bajai háziurakhoz, hogy, tekintettel a város nagyon is szomorú közegészségi viszonyaira, a közegészségügyi bizottság lelkiismeretes működésétől és a szigorúan örökös és mindent észreévő rendőrök beavatkozásától teljesen függetlenül, térjenek el a százados szokástól és házuk előtt ne *estefelé* söpörtesenek, mikor a legtöbb ember jár az utcán, hanem kora reggel, mikor az utca még néptelen, de ekkor is előbb öntöztessék fel a járdát. Hiszen eddig teljes lehetetlenség volt estefelé a lakást szellőztetni, mert jaj azon szoba bútorzatának, ahol az ablakot kinyitni merészelték!

Ápr. 12. A háziurak tanácskozás tárgyává tették kérvényünket, és fűhöz-fához fordultak, mitévők legyenek? Végre hosszas tárgyalás és gondolkodás után abban állapodtak meg, hogy kérdést intéznek mindenfelé, milyen szokás dívik a nagyobb városokban a járdák söprésére vonatkozólag.

Ápr. 13. A háziurak a legnagyobb megbotránkozással vették Budapest, Szeged, Szabadka, Pozsony stb. leiratát, mely szerint az utcaseprők *nem akkor* söprik az utcákat, mikor a nép korzózik, hanem éjjel vagy kora reggel, még pedig úgy, hogy előbb öntöznek. Elhatározták tehát, hogy azért sem követik a nagyobb városok ezen eléggé nem kárhözátandó szokását, hanem marad minden, mint eddig volt.

Ápr. 14. Kérvényünkre a bajai háziuraktól azt a választ kaptuk, hogy miután ők az urak a házukban és házuk előtt, nekik nem parancsol senki, tehát akkor söpörtetnek, mikor nekik tetszik. Ők meg akarják szüntetni azt a visszás állapotot, hogy az úri közönség estefelé korzózzék. Aki sétálni akar, sétáljon a reggeli takarítás utáni időtől kezdve egészen délután 5 óráig. Előbb azért nem ajánlják, mert a portörölket kell az utcára kirázni, később pedig azért nem, mert éjjelre tisztára kell söpörni a járdát, hogy, ha ott találja magát elvágni az ordító arra börtörkáló s teljesen elázott atyafi, és végig hentereg rajta, valahogy be ne piszkítsa a ruháját. Aki pedig hálósobájában friss levegőt akar, nyissa ki az ablakot éjfélkor, biztos lehet, hogy óhaja teljesül.

Ápr. 15. A legmélyebb fájdalommal vettük a bajai háziurak intézkedését és legnagyobb csodálkozásunkat fejezzük ki, hogy a közegészség érdekében felemelt szavaink süket fülekre találtak. Csak egy kis jóakaratra kerülne azt mondani a cselédnek: Te N., ezután többé nem estefelé fogsz söpörni, hanem

kora reggel, mihelyt felkelsz! Öntözés nélkül pedig sohasem söpörsz! Megértetted?

Ápr. 16. Minthogy szombat estefelé faluhelyen is összesöprik a ház előtti szemetet, hogy vasárnapra tiszta legyen a ház eleje, a bajai háziurak sem akarnak eltérni az eddig is naponkint követett dicséretreméltó szokástól, mert mit szólnának az ősök, ha a bajaiak ezentúl kevésbé poros tudóval érkezének körükbe?

HIREK.

Személyi hírek. Dr. Rajk Aladár orsz. gyűlési képviselő április hó 12-én a fővárosba utazott, honnan f. hó 17-én tér vissza városunkba. — *Csallány* Géza lovassági kerületi parancsnok f. hó 13-án Baján időzött és a helybeli honvédhuzár helyőrség gazdasági vezetését a legnagyobb meglepedésére megvizsgálta. — *Vajda* Ödön zirci apát a helybeli ciszterci rendház látogatása céljából folyó hó 10—16-ig városunkban időzött.

A főgimnáziumból. A helybeli főgimnázium ifjúsága az intézet kegyurának, *Vajda* Ödön zirci apátnak tiszteletére f. hó 14-én d. u. 3 órakor az intézet tornatermében ének- és zeneszámokból s szavalatból álló ünnepélyt rendezett. Az ifjúság nevében Würtz Mihály VIII. o. tanuló mondott üdvözlő beszédet. Szépen átgondolt és átérzett szavakban tolmácsolta az ifjúság szeretetét, tiszteletét és háláját az intézet kegyura és jötevője iránt, mire az *Apát úr* megható, gyönyörű beszédben felelt. Különösen lelkére kötötte a szívéhez annyira közel álló ifjúságnak az Isten és a haza szeretetét, a tudományok elsajátítását és tanáraik iránt tartozó hálás tiszteletet. És hogy ezen látogatás feledhetetlen, a tanulók öröme pedig teljes legyen, másnapra szünetet engedélyezett.

Elhalasztott közgyűlés. A bajai ipartestület, illetőleg az iparoskör rendes évi közgyűlését vasárnap délután kellett volna megtartani, az azonban elmaradt, minthogy a tagok nem jöttek össze kellő számban. Így a közgyűlést holnap azaz e hó 17-én fogják megtartani — az alapszabály értelmében — tekintet nélkül a tagok számára.

A Bács-Bodroghvármegyei Történelmi Társulat, mely már huszonegy év óta szolgálja a vármegye tudományos és közmuvelődési érdekeit, s állami és megyei évi segélyben is részesül, — április hó 10-én, vasárnap tartotta rendes s egyszersmind tisztújító közgyűlését Zomborban, a vármegyeház gyűléstermében. A társulat hivatalos helyisége és muzeuma is a megye palotájában van. *Kozma* László ügyvéd, elnök magas szárnyalású beszéddel nyitotta meg a közgyűlést, fejtegetvén a társulat hivatását. A Muzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelősége nevében Szalay Imre, helyettes orsz. főfelügyelő meglehetősen iratban üdvözölte a társulatot. *Trencsény* Károly felsőkeres. iskolai tanár a múlt év eseményeit vázoló titkári jelentését olvasta fel. *Roediger* Lajos, áll. főgimn. tanár, muzeológus részletes jelentésben számolt be a múlt évi ásatási munkálatokról, s a régészeti és néprajzi muzeumnak gazdag gyarapodásáról. Egyéb hivatalos ügyek elintézése után a tisztújítás következett. *Latinovics* Pál főispán s választmányi tag indítványára a volt tisztikart újból megválasztották, *Roediger* muzeológus kivételével, ki egészségi okokból végleg megvált fáradhatatlan tevékenységgel több éven át viselt hivatalától. Eredményes működését a közgyűlés nagy elismeréssel jutalmazta s helyébe *Horváth* János főgimn. tanárt választotta. Nagyérdekű volt *Czirák* Gyula gombosi lelkész tanulmánya a bácskai ugynevezett »római sáncok«-ról. Az értekező a társulat megbízásából évek óta kutatja és tanulmányozza ez érdekes történelmi emlékeket, s több, eddig ismeretlen részletet fedezte föl. Munkáját még folytatja, azért végleges ítéletet még nem mondott, de már is jelezte és meggyőző érvekkel bizonyította abbeli véleményét, hogy az ugynevezett római sáncok tulajdonképpen *avar gyűrűk* (védőművek) maradványai. A tartalmas értekezés a társulat évkönyvében fog megjelenni. A közgyűlés

után a társulat muzeumának ünnepélyes megnyitása következett. Két nagy, immár szűknek bizonyult teremben, 14 üvegszekrényben szakszerűen és könnyen áttekinthető rendben vannak kiállítva a kő-, bronz- és vaskorból való ősrégészeti, a numizmatikai, néprajzi és kegyeleti stb. tárgyak. A muzeum meghatározott időben állandóan nyitva lesz.

Házasság. *Mok* Zoltán tart. honvéd-főhadnagy, a bajai selyemgubóbevéltő hivatal főnöke e hó 16-án vezeti oltárhoz *Posta* Vilma úrhölgyet, *Posta* Bertalan államvasúti ellenőr, bajai állomásfőnök bájós leányát.

Hogy mulatnak Dautován? Körülbelül úgy, mint Baján, csupán azzal a különbséggel, hogy nincsenek teljesen tisztában a »rákösztetés« fogalmával. Csakis így eshetett meg a következő história: *Tarnay* György dautovai legény vasárnap délután együtt mulatott a nagykorcsmában kenyeres pajtásával: *Laky* Istvánnal.

— Te Pista, köszönts rám egy félliter bort, mondta *Tarnay* Lakynak.

Laky ahelyett, hogy először kiitta volna a maga porcióját s aztán küldött volna egy féllitert a pajtásának, kurtított a dolgon oly formán, hogy a félliter bort rögtön oda küldte, helyesebben oda dobta, még helyesebben: oda vágta *Tarnay*hoz, úgy, hogy az vértől borítva bukott le a székről.

Aki fél a szociálistáktól. A minap beállított lapunk szerkesztőségébe egy jóképű szentistváni magyar s hosszas kerülgetés után azt adta elő, hogy szeretne valamit kitenni az ujságba.

— Nos, hadd halljuk! — mondta a hír-rovat vezetője. Csak valami érdekes legyen.

— Hogy érdekes-e? Érdekes bizony; olyan dolog meg nem esett még ember fiával, ami velem. Képzeld szerkesztő úr, a »szociálisták« az éjjel ellopták egy birkámat . . .

— Az bizony megesett már a másikon is, a világ teremtése óta. *Aurelius Sextus* római történetíró följegyez például egy esetet . . .

— Ugyan ne boszantson az úr. Olyan ügy se jegyzett föl az a nem tudom ki, mint az én esetem. Vagy hallott az úr már világ életében olyat, hogy »suk« magas fal-kerítésen át lopjanak el egy birkát? Nohát, — tette hozzá olyan nyomatékkal, amely aztán már igazán nem tűrt több ellentmondást.

— Érdekes, nagyon érdekes. Hát kik is voltak a tolvajok?

— Hm. Hát mondtam: a szociálisták.

— Szociálisták. Szocialista van Magyarországon talán több százezer.

— Én tudom, hogy kik voltak, de nem mondom meg.

— Hát akkor hogyan tegyem ki az ujságba?

— Nem muszáj kitenni a nevet. Azt még kitéheti, hogy meg is nyúzták a birkát úgy, akár csak ha kutyát nyúztak volna meg. Aztán, képzeld csak, borjú-becsináltat készítették belőle s ép javában falatoztak, mikor a csendőrök rajtuk ütöttek.

— Jó; ez igazán érdekes, ki fogjuk szerkeszteni. Mármost csak azt mondja meg gazd-uram, hogy hogy hívják?

— Azt se mondom meg. Minek az?

— Már pedig azt meg kell mondani, különben azt hiszik, hogy az ujjunkból szoptuk az egész históriát.

— Nem mondom én meg a Szent Péternek se! Hogy még rám gyujtsák a házat?! Olyan nincs! — mondta határozottan és dohogva faképnél hagyta az egész szerkesztőséget. —

Megtudtuk azóta a jó magyar nevet, de ki nem tesszük a világért se, nehogy ha — ne adj Isten! — kigyullad a portája, bennünket okozzon miatta.

A gólya impertinenciája. Alig, hogy megjöttek messze vándorútkokról a gólyák, már is milyen galibát okozott azok egyike *Telek* Mátyás királyhalmi szegény napszámosnak, helyesebben a feleségének. E hó 10-én, vasárnap foglalta el őcska fészket a tudós madár s ahelyett, hogy működését azzal kezdte volna, hogy rendbe hozza a fészke táját, se szólt se beszélt, hanem három síró-rívó porongyot dobott *Telek* Mátyásné mellé a nyitott kéményen keresztül. A szomszédok azt mondják, hogy a vörös tenger tájékaról valók, mert egyik vörösebb, mint a másik. No de majd megföhérednek!

A beruházási javaslat a bizottságban.
A képviselőház pénzügyi bizottsága április 18-án délután fél 6 órakor az országház I. oszt. termében ülést tart, melynek tárgyai: a m. kir. államvasutak hálózatának kibővítéséről, vasúti és más beruházásokról, valamint a szükséges költségek engedélyezéséről a pénzügyminiszter 514. sz. törvényjavaslatára.

Eltűnt pénzesztárca. *Denneberg* Jenő könyvelő a vasárnap délutánt a Ripp-féle kávéházban töltötte, hírlapolvasással etc. töltve az időt. Mikor fizetésre került a dolog, arra a kellemetlen fölfedezésre jutott, hogy pénzesztárcaja különféle írásokkal és pénzzel együtt eltűnt. Az esetet följelentette a rendőrségen.

Negyedik vonat. A bajai kereskedelmi csarnok felterjesztést intézett a kereskedelmi miniszterhez, hogy a baja—szabadkai vasúti vonalon egy negyedik vonatpárt rendszeresítsenek oly módon, hogy az az új gyorsvonattal Szabadkán csatlakozást nyerjen. A menetrend úgy volna megállapítandó, hogy az új vonat Szabadkáról délelőtt 10 órakor indulna és déli 12 órakor érkezne Bajára. Bajáról fél 3 órakor indulna és délután 5 órakor érkezne Szabadkára. Az új, Budapest—Szabadka között közlekedő gyorsvonatnak csakis így volna mireánk nézve értelme.

Gyilkosság és nem öngyilkosság. Mult számunkban megírtuk, hogy folyó hó 7-én *Bognár József* kőműves legény ismeretlen okból *Horváth Mihály* nevű pajtására lőtt, ki a lövés után összeesett, mire *Bognár* megijedve véres tettétől, fültöven lőtte magát s ott halt meg a helyszínén. Így írtuk meg a hírt, — a rendőrségtől nyert értesítés nyomán, minthogy a rendőrséghez érkezett hivatalos jelentés is ekként szólt. A szombaton *dr. Vály* törvényszéki és *dr. Beczásy* törvényhatósági orvosok által megejtett boncolás azonban meglepő fordulatot adott a dolognak. Az orvosok szakértő szeme ugyanis rögtön fölfedezte, hogy itt nem lehet öngyilkosságról szó, mert a fültöven tártató löcsatorna szájánál — ahol a golyó behatolt — sem a lőpor-füstnek, sem pedig a pörkölésnek nyomai fölfedezhetők nem voltak, közvetlen közelről jövő lösebeknél pedig ezen jelenségek kivétel nélkül megtalálhatók. Mindkét orvos véleménye abban egyezett meg, hogy a lövésnek öt-hat lépésről kellett történnie, mely körülmény már kizárja az öngyilkosság lehetőségét, míg ellenben minden kétséget kizárólag megállapítja, hogy gyilkosság esete forog fenn. Az orvosok ebbeli véleményét megerősíteni látszik még az a tény-körülmény is, hogy *Bognár* kezén zúzódások, karmolások nyomai voltak láthatók, melyek dulakodásra vallanak. Ezek után az az alapos gyanú merült fel, hogy a dolog nem egészen úgy áll, mint ahogy *Horváth Mihály* első kihallgatása alkalmával előadta. Az orvosok ugyanis megállapították, hogy *Horváth* fülkagylóján esett jelentéktelen sérülésének nem revolver, vagy pisztoly golyótól, hanem valami hegyes tárgytól kellett származnia. Mikor a bíróság *Horváth*tól a fülseb eredetére nézve kért felvilágosítást, azt felelte, hogy ő nem tud semmit, mert a lövéstől annyira megijedt, hogy eszméletét elvesztve, összeesett. Az azonban tény, hogy *Horváth* a maga lábán ment haza, valamint az, hogy kalapja a véres tett színhelyén maradt. *Dr. Hetényi Pál* bíró súlyos gyanuokokat látván fennforogni — melyek *Horváth* bűnössége mellett szólnak — őt kihallgatása után nyomban letartóztatta. *Horváth* a letartóztatás ellen felekezést jelentett be.

A koma. Szép szokása az a magyar parasztnak, hogy akit szíve, komának szólítja, tekintet nélkül arra, vajjon tartotta-e az a gyereket keresztvíz alá, avagy volt-e funkciója akkor, amikor az esküvőjét tartották. *Tüske* Rókus uram is olyan jóízű magyar Tataházán, hogy neki a fél falu komája, a másik fele meg komaasszonya. Egy csöppet sem volt tehát meglepve, mikor a minap, hogy Baján járt, egy előtte teljesen ismeretlen alak szólítja meg:

— Adj' Isten *Tüske* koma! Nem ismeresz?

— Bizony de bizony no nézd csak, most ismerlek meg! Ugy-e te vagy a *Suta Kovács Gergő*?

— Hát ki lennék más, édes, aranyos komám, s azzal könnyezve ölelte át *Tüske* bátyánkat

olyanokat cuppantva borostás ábrázolatján, hogy aligha meg nem hallották *Vaskúton*.

— Hát hol jártál, mikor az ég zörgött? Azt hittem, hogy meg is haltál. Te, hanem a tíz esztendő alatt ugyancsak kimentél a formádbul.

— Hát mit csináljon az ember

Igy kedélyesen diskurálgatva értek *Schreyer*-féle korcsmába, ahol *Tüske* bátyánk bort hozatott, hogy egy-kettőt koccintsanak a vizsontlátás örömére. Mielőtt azonban még hozzáfogtak volna a poharak deklinálásához, *Suta Kovács Gergő* kiment azzal, hogy mingyárt bejön. *Tüske* bátyánk várt, várt, de minthogy a koma egy félóra múlva se jelentkezett, odaszólt a vendéglősnek:

— *Slájer* úr, fűzetek! — azzal belenyúlt a kis lajbi zsebébe, rémületére azonban abban nem hogy kevés, de egyetlen egy öt forintos sem volt; eltűntenek azok bugyellárisostól együtt.

— Hű, aki árgyélusa van a körösztaptyának! — alighanem a komám szabadított meg a pénzemtől — mondta, törülgetve izzadt üstökét. Azzal ment is rögtön a rendőrségre, ahol elpanaszolta, hogy tette őt csúffá az ő komája, *Suta Kovács Gergő*. A leírás után azonban nem kevésbé volt meglepve, mikor a *László* rendőrfelügyelő felvilágosította, hogy a zsebtolvajt soha életébe se hívták *Suta Kovács Gergő*nek, hanem *Oldb Márton*nak, ki a zsebtolvajlás terén országos kapacitás Magyarországban s így bajosan is lehet komája *Tüske* uramnak.

— Persze, hogy nem ez az én komám; de hát, tudja, annyi nekem a komám, mint nyáron a szunyog, aztán azt gondoltam, hogy ez az a *Suta Kovács Gergő*, aki tíz évvel ezelőtt költözött el a faluból s azóta se láttam.

A rendőrség országosan körözteti az agyafűrt zsebtolvajt.

Hölgyek öröme! Legjobb szer az egész világon a bajai *Dr. Lehman* arckenőcs, mely pár napi használat után megifjítja az arcbrórt eltávolít redőket, szeplőt, májfoltot, bőratkát (*Mitesser*.) Egy tégely ára 1 korona, csak neven és arcképpel ellátott tégelyt fogadjunk el! **Gyarmati Emil** városi gyógyszerháza a Szent-Háromsághoz Baján.

A hét zsebtükre.

Vasárnap van. Nem bombázzák *Port Arthurnak* várát.

Vendéglősök fölemelik Baján a sör árát

Bajkál taván minden csendes, nem okoznak bajt ott.

Szőkehajú chikkes lányka fess jukkeren hajtott.

Lázongni kezd megint újra *Montenegro* népe.

Fölvonult az esti korzón Bajának sok szépe.

Hétfőn reggel kapitulál erős *Vladivoszto*k.

Kis-Csávolyban két betörő gyújtogatott, fosztott.

Nem jutottunk dülőre még az olasz borvámossal.

Ápril tizenegyedikét ülték immel-ámmal.

Egy főherceg eljegyezte *Renz* cirkuszos lányát.

Baján a port a „Sétálók” szeme közé hányják.

Kedden részvétellel temették *Marconinak* apját.

Városunkban ünnepelték „Gyula” nevenapját.

Megnyílt az országgyűlés képviselőháza.

Mához ép húsz év múlva lesz Bajának színháza.

Verekszik a parlamentben svéd, norvég a dánal.

Bajának is meggyűlt baja *Kiskőszeg-Bezdan*nal.

Szerdán a japán harctéren az oroszok esnek.

A bajai szabadelvűk alelnököt lesnek.

Maura kormányelnök ellen merényletet tettek.

Az éjszaka Kis-Csávolyban megint verekedtek.

Szabadságot ígért újra az oroszok cárja.

Bernschütz Jóskát a bíróság a dutyiba zárja.

Csütörtökön a japán had szerencsésen küzdött.

A bajai pocsolyáktól a levegő bűzhödt.

Petropavlosk alámerült, *Makarov* meg eltűnt.

Baján ma az első meleg tavasznapra keltünk.

Nem találnak alelnököt szabadelvű párton, Sok köztük a „szürke alak”, nincs legény a gáton.

Pénteken az oroszok egy japánt megkéseltek.

Baján majdnem minden háznál halat ebédelték.

A japánok Tokióból segítséget hoztak.

Ebéd után fél kettőkor Baján harangoztak.

Alfonz király *Maurához* ment vigasztaló szóra.

Hál' Istennek rendbe jött már a rossz toronyóra!

Szombat reggel *Korupatkin* nagyokat tüszentett.

Rendőrségünk söprés ügyben még egy lépést sem tett.

Az oroszok flottájának szörnyű a trémája.

Zwillingernél kapható csak hizott liba mája.

A vasutast sztrájkra készen lelkesedés szállja.

Ma este van képezdészek concertje és bálja.

SZERKESZTŐI ÜZENET.

S. B.-né Zombor. Méltóságod előfizetése a most vett félévi előfizetési díj figyelembevételével f. évi szeptember hó 30-án fog lejárni.

NYILT-TÉR.

Ezen rovat alatt közlöttekért a szerkesztőség nem vállal felelősséget.

Schmidl L.-féle györi Hungária Csokoládé

és finom

CUKORKÁK

kaphatók Baján minden nevesebb fűszerkereskedésben.

Tiszta, jó és ajánlatraméltó HONI gyártmányok!

26--1

Köszönet nyilvánítás.

Mindazon jó barátunk és jó ismerőseinknek, valamint a résztvevő közönség, nemkülönben az igen tisztelt orvosi kar és városi tisztviselői karnak, Istenben boldogult édes apánk néh. *Dr. Sztruhák István* orvostudor végtisztességén történt megjelenésük s részvételükért ez úton mondunk őszinte szívből fakadó köszönetet. Baja, 1904. apr. hó.

Sztruhák József,
Sztruhák Bertalan.

Urak és Hölgyek

figyelmébe ajánlom a következő vásár alkalmából saját gyártmányú s a legujabb divatú férfi és női szalmakalapjaimat bámulatos olcsó árak mellett, rendkívül nagy választékban a Kis-vásártéren Tisztelettel

Veinberger Salamon,
Hódmező-Vásárhely.

özv. Spitzer Simonné és Társa

tégla- és cementárú gyára

BAJÁN.

Ajánljuk az építő közönség figyelmébe építési anyag üzletünket, hol állandóan nagy raktárt tartunk alant felsororolt építési anyagokból:

Mész, Beocsini portland és román cement,
hófehér, darabos és Elefant védjegyű, eredeti ólmozott
oltott. zsákokban.

Nádszövet. (Stucatur-nád.)

Kátrány, tinctoral és carbolineum, faanyagok telítéséhez.

Aszfalt elszigetelő lemezek.

Bitumen, aszfalt és kaucsuk aszfalt: nedves falak kiszáritásához. — Aszfalt és kátránypapír, tetőfedéshez. — Kavics és dunai homok.

Épület díszítmények.

10-3

Elsőrendű

budapesti légszeszgyári rostált

DIÓ-KOKSZ

kapható már most házhoz szállítva és átmázsálva
métermázsánként

➔ 3 koronaért ➔

özv. Spitzer Simonné és Társánál

BAJÁN.

Gyár: NYERGES-ÚJFALU (Esztergom m.) Sürgőncím: Eternit Budapest. Telefon 12-92. Gyár: VÖCKLABRUCK (Felső Ausztria.)

ETERNIT-PALA

AZBESZT-CEMENT-PALA

HATSCHEK LAJOS SZAB.

➔ Elpusztíthatatlan, könnyű, tetszetős, olcsó és tűzálló tető-fedőanyag. ➔

ETERNIT MŰVEK HATSCHEK LAJOS BUDAPEST, VI., Andrássy-út 33.

Elsőrangú referenciák. — Jótállás. — Évi gyártás 1500 kocsirakomány. — Kérjen ismertetést.

12-10

Elsőrendű budapesti légszesz

DIÓ-KOKSZ

kapható augusztustól kezdve házhoz szállítva és átmázsálva métermázsánként

3 korona 20 fillérért.

Megrendelések már most előjegyezhetők:

Geiringer és Berger cégnél, Baján.

10-4

● Pártoljuk a honi ipart! ●

A legjobb

Író ténták „STELLA” védjegygyel

Másolható ténták „STELLA”

Szines ténták „STELLA”

Tusoldat „STELLA” védjegygyel

készülnek a „STELLA” vegyészeti gyárban

— BUDAPESTEN. —

Főraktár:

Ifj. WAGNER ANTAL papirkereskedésében

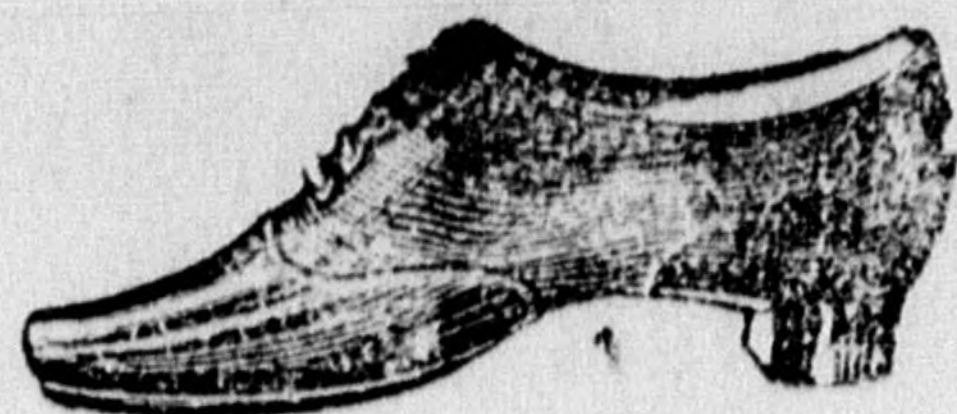
— BAJA. —

52-46

● Pártoljuk a honi ipart! ●

Pártoljuk a magyar ipar termékeit!

Pártoljuk a honi gyártmányokat!

Tisztelettel értesítem a n. é. közönséget, hogy ujjonnan és gazdagon felszereltem a

gyermek-, női- és férfi- cipő-raktáramat

és ezentúl csakis a legjobb minőségű és leg-elegánsabb gyártmányt fogom raktáron tartani.

Tőrekvésem lesz, hogy eloszlassam a közönség közt elterjedt azon téves felfogást, hogy a gyári cipők nem jók, sőt be akarom bizonyítani, hogy igen kitűnő gyári cipőket lehet kapni, csak annak beszerzési forrását kell tudni.

Szíveskedjenek tehát cipő-vásárlás alkalmával bizalommal hozzám fordulni és meggyőződést szerezni arról, hogy az én **cipő-raktáramat** nem lehet más üzleti cipőkkel összehasonlítani. Az én **cipőim** a legelőkelőbb forrásból származnak és pedig a legjobb bőrökből jó és izlésesen elkészítve.

Nem hagyhatom érintetlen azt sem, hogy az én **cipőim** formája a legújabb és legcélszerűbb kaptafa által szép alakját soha nem veszíti és a lábának kényelmesebb mint azok a közönséges bolti cipők.

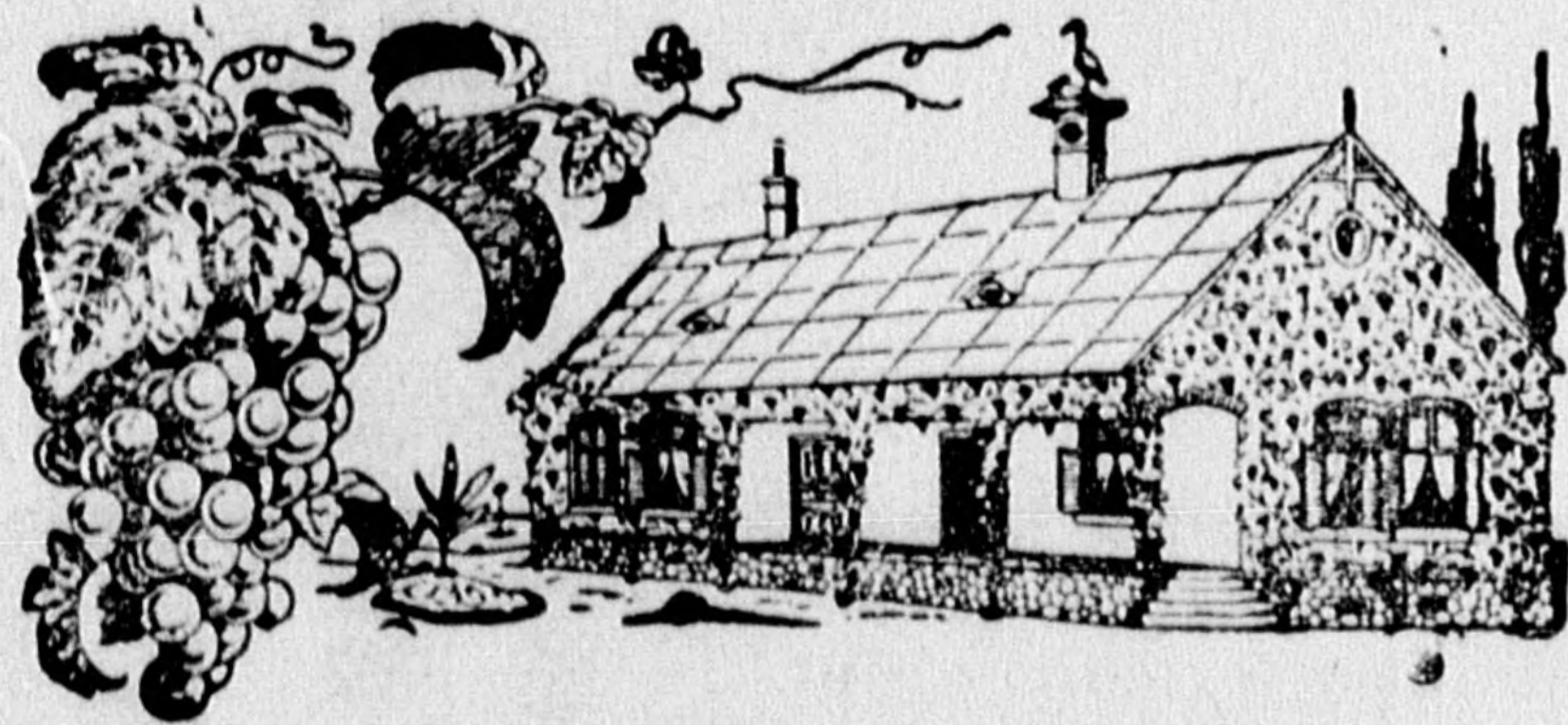
Ez alkalommal ajánlom raktáromat: Mindennemű diszmuárukat, férfi és női fehérneműket, nap- és esőernyőket, legdivatosabb nyakkötőket, gallérok, kézelők, keztyűk, uti készletek és gyermekjátékokat.

Továbbá nagy porcellán-, üveg-, Majolika-edényeket, berndorfi china-ezüst készleteket, Thonet-fele székeket és Ditmár-fele lámpákat nagy választékban.

Szíves pártfogást kér

kiváló tisztelettel

Sternfeld Vilmos.

SZŐLŐLUGAST

ültessünk minden ház mellé és kertjeinkben föld- és homoktalajon.

Erre azonban nem minden szőlőfaj alkalmas. (bár mind kuszó természetű) mert nagyobb része ha megnő is, termést nem hoz, ezért sokan nem értek el eredményt eddig. Hol lugasnak alkalmas fajokat ültettek, azok bőven ellátják házukat az egész szőlőérés idején a legkitűnőbb muskatály és más édes szőlőkkel.

A szőlő hazánkban mindenütt megterem s nincsen oly ház, melynek fala mellett a legcélszerűbb gondozással felnevelhető nem volna, ezenkívül más épületeknek, kerteknek, kerítéseknek stb. a legremekebb díszé, anélkül, hogy legkevesebb helyet is elfoglalna az egyéb használatos részekből. Ez a legháládatosabb gyümölcs, mert minden évben terem.

A fajok ismertetésére vonatkozó, színes fénynyomatú katalógus bárkinek ingyen és bérmentve küldetik meg, aki címét egy levelezőlapon tudatja.

C Z I M:

Érmelléki első szőlőültetvénytelep Nagy-Kágya
u. p. Székelyhid.

Kiváló szerencse Töröknel!

Ferő Anna ulha a lann un l

kedvez főarudánkna a szerencse. Rövid idő alatt **1.5** millió korona nyere-ménynél többet fizettünk nagyrabecsült vevőinknek; csak a legutóbbi időben is

a legnagyobb nyereményt és pedig:

a **605.000** koronás nagy jutalmat az 57080. sz. sorsjegyre,

a 100.000	koronás fő- nyereményt a	74366.	számu sorsjegyre	a 80 000	koronás fő- nyereményt a	83061.	számu sorsjegyre
a 100.000	„ az	52528.	„	a 70.000	„ a	81161.	„
a 100.000	„ a	94780.	„	a 70.000	„ az	5498.	„
a 90 000	„ a	109780.	„	a 60.000	„ az	51613.	„
a 90.000	„ a	83610.	„	a 60.000	„ a	76347.	„
a 90.000	„ a	92787	„	a 50.000	„ a	4036.	„

és ezeken kívül még egyéb sok nagy nyereményt.

Ajánljuk ennél fogva, hogy a világ legesélydúsabb osztálysorsjátékában vegyen részt. —

A most következő magy. kir. szabadalmazott 14. osztálysorsjátékban újból

110.000 sorsjegyre 55.000 pénznyeremény

jut és összesen egy hatalmas összeget,

14 millió 459.000 koronát

sorsolnak ki rövid 5 hónap alatt.

A legnagyobb nyeremény a legszerencsésebb esetben

1,000.000 korona.

Továbbá 1 jutalom **600.000**, 1 nyeremény **400.000**,

1 à **200.000**, 2 à **100.000**, 1 à **90.000**, 2 à

80.000, 1 à **70.000**, 2 à **60.000**, 1 à **50.000**,

1 à **40.000**, 5 à **30.000**, 3 à **25.000**, 8 à **20.000**,

8 à **15.000**, 36 à **10.000** korona és még sok egyéb;

összesen **55.000** nyeremény és jutalom **14,459.000** korona összegben.

Az I. osztályu sorsjegyek tervszerű árai:

$\frac{1}{8}$ eredeti sorsjegy frt. —, 75 vagy kor. 1 50; $\frac{1}{4}$ eredeti sorsjegy frt 1.50 vagy kor. 3.—

$\frac{1}{2}$ „ „ „ 3.— „ „ 6. ; $\frac{1}{1}$ „ „ „ 6.— „ 12.—

A sorsjegyeket **utánvétellel** vagy az **összeg előzetes beküldése** ellenében küldjük

Hivatalos tervezet díjtalanul. Megrendeléseket eredeti sorsjegyekre kérünk

folyó évi április hó 24-ig

bizalommal hozzánk beküldeni.

TÖRÖK A. és T^{SA}

BANKHÁZA BUDAPEST

Hazánk legnagyobb osztálysorsjáték-üzlete.

Főarudánk osztálysorsjáték-üzletei:

Központ: **Teréz-körut 46/a.** I. fiók: **Váci-körut 4/a.**

II. fiók: **Muzeum-körut II/a** III. fiók: **Erzsébet-körut 54/a.**

Rendelőlevél levágandó. **TÖRÖK A. és TÁRSA bankháza Budapest.**

Kérek részemre I. oszt. m. kir. szab. osztálysorsjáték eredeti sorsjegyet a hivatalos tervezettel együtt küldeni.

Az összeget korona összegben (utánvételezni kérem
(postautalvánnyal küldöm
(mellékelem bankjegyekben (bélyegekben.)) } A nemtetsző
törendő.

Pontos czim: